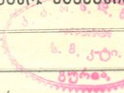

სოციალ-დემოკრატი

ორბანო ქავთასის სოციალ-დემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციების

№ 3 1 (14) ივნისი 1905 წ. № 3

რევოლიუცია დაიწყო!

რევოლიუცია დაიწყო, რუსეთი ცხრა ინვერსიის შემდეგ რევოლიუციის ხანაში იმყოფება, ამობობენ ერთნი;

რევოლიუცია ჯერ არ დაწყებულა, ის რაც ეყო რევოლიუციის წინამორბედი, ამობობენ მეორენი.

პირველთა აზრით, რუსეთის რევოლიუცია გრძელად პროცესია, როგორც შეიძლება რამოდენიმე წელსაც გასტანოს, მეორეთა აზრით კი ის არის უტყებ, ერთბაშით ამოხეთქა, რამოდენიმე საათში ან დღეში ძველი წესის დარღვევა და განადგურება.

ამ ორი სხვადასხვანაირი შეხედულებისაგან მომდინარეობს ორი სხვადასხვანაირი ტაქტიკა. პირველნი ცდილობენ დაწყებული რევოლიუცია ყოველ დღიურად რევოლიუციური მოქმედებით, მუდმივი რევოლიუციური აქტით კიდევ უფრო წინ წაისწიონ, განავითარონ და სახალხო აჯანყებით გადააქციონ. მეორენი კი რჩებიან ჩუმად და წყნარად მოემზადონ, ძალ-ღონე ყოველდღიურ მოქმედებაში არ „დაახურდეთ“ და იცადონ იმ დღე-ღამის, როცა შემთხვევა მიეცემათ უფრო აჯანყდნენ და არსებული წყობილება წალკონ.

რომელი შეხედულება და რომელი ტაქტიკაა მართალი? ამის გასაგებათ საჭიროა ვიცოდეთ, რა არის რევოლიუცია.

რევოლიუციის მიზანი პოლიტიკური და იურიდიული წყობილების ცოტათი თუ ბევრად სწრაფი ცვლილება, რაც ეკონომიური განვითარებით არის გამოწვეული. მაგრამ ყველა ასეთი ცვლილება კდევ არ ნიშნავს რევოლიუციას. კაცის აზრით, თუ ამ ცვლილებას ახდენს თვით გაბატონებული კლასი და მთავრობა, ეს იქნება რეფორმა და არა რევოლიუცია, ხოლო თუ მას ახდენს დამორჩილებული, უფლება-მოკლებული კლასი თუ კლასები—ეს უმტკველათ რევოლიუციაა. მაშასადამე, რევოლიუცია არის სახელმწიფო მართებლობის ოპოზიციური კლასების მიერ დაპყრობა, მათი ქვეყნის მართვა-გამგეობის სათავეში ჩადგომა. ამ დაპყრო-

ბის მსვლელობასთან მჭიდროდ შეკავშირებულია რევოლიუციის მსვლელობა. თუ დასაპყრობელი ძალა დიდია, თუ მტერი ძლიერი და ფეხგადგმულია, დაპყრობაც დიდ ძალას და ენერჯიას მოითხოვს. რამდენათ დაბლა დგას ოპოზიციური კლასები, რამდენათ ისინი მოკლებულია პოლიტიკურ უფლებებს, იმდენათ იმათი მაღლა აწევა და უფლებების დაპყრობა ძნელი და მძიმეა. გუშინდელი ვიგინდარას დღეს კანონმდებლად გადაქცევა ღრმა საზოგადოებრივ ცვლილებას ნიშნავს. და აი, როცა მთავრობის დატყობა მოასწავებს მთელი საზოგადოე წყობილების ძირიანათ შენძრევას, მისი აგებულების ერთიანათ განახლებას, უხადია, ის მეტათ მწვავე და ხანგრძლივი პროცესი უნდა იყოს. და პირიქით, თუ ცვლილება წარმოებს საზოგადოების მხოლოდ მაღალ წრეებში, თუ ოპოზიციურია მარტო ზოგიერთი კლასი, რომლის დაკმაყოფილება ადვილია, მაშინ რევოლიუცია სწრაფი და მსუბუქათ ასატანია. მაგ., საფრანგეთის პირველი რევოლიუცია გავრძელდა ხუთ წელიწადს, მესამე წოდების დეპუტატთა საერო კრებათ გამოცხადებიდან რომენსერის დატყობამდე; ხოლო მეორე (1830 წ.) და მესამე რევოლიუცია (1848 წ.) გავრძელდა თითო-ორი დღეს. რატომ? იმიტომ, რომ პირველ შემთხვევაში დასანგრევი იყო დიდი უზარმაზარი ხელმწიფო შენობა, თვითმპყრობელობა, რომელიც მძიმე უღლათ აწევა ერის ცხრა მეთედს. ამათი ამ მოწოდისაგან განთავისუფლება და მოქალაქეთ გადაქცევა მოითხოვდა ხანგრძლივ სამოქალაქო ომს. მეორე და მესამე შემთხვევაში საჭირო იყო არა პოლიტიკური წყობილების ძირბულიანათ გადასხვაფერება, არამედ მისი გაფართოება, გაგანიერება და შიგ მთელი ერის შეტყნა. 1848 წ. თებერვლის რევოლიუციის მიზანი იყო საარჩევნო უფლების რეფორმა, ცენზის მოშლა და საყოველთაო კენჭის ყრის შემოღება. მართალია, გერმანიაში 1848 წ. რევოლიუცია თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ რამოდენიმე დღეში გათავდა, მაგრამ სამაგიეროთ, ის არ ყოფილა ძირითადი, მან ვერ გასტება გაბატო-

ნებული კლასები და მთავრობა; მან მხოლოდ ძველ წესს ახალი მიუმატა, წარსული აწმყოს მოაბრჯა და ასე წარმოშვა ნახევრათ ფეოდალური, ნახევრათ კონსტიტუციონალური წყობილება, რაც დღემდის გრძელდება.

ამნაირათ, პოლიტიკური წყობილების ძირიანათ დანგრევა, მართვა-გამგეობის თვით პრინციპის გამოცვლა და სრულიად ახალი პოლიტიკური შენობის აგება აუცილებლათ დიდ შეტაკებას, გრძელ სამოქალაქო ომს მოითხოვს. ასეთი ცვლილება ვერ მოხდება და არც არასოდეს მომხდარა ერთი დავით, ერთი აჯანყებით, რამოდენიმე დღის რევოლუციით. საქორაო რევოლუცია მუდმივი, შეუწყრებელი, რომ რეაქცია სამუდამით გატყდეს და ასპარეზოდან გაქრეს.

ახლა მოვიმარჯვოთ ეს თვალთა ხედვის ისარი და გადავხედოთ რუსეთის მდგომარეობას. აქ თავთმყარებლობამ დაიბონა თითქმის მთელი ერთი, დაიბერა მთელი ხალხი. მის ხელშია ძლიერი ბიუროკრატია, ძლიერი მხედრობა და ისტორიული ტრადიცია. მისი ადგილიდან გადავადგება ნიშნავს, არა უფლების გაფართოებას, არა წყობილების შეკეთებას, არამედ სრულიად ახალი უფლების დამყარებას, ახალი პოლიტიკური პრინციპის გაბატონებას, ახალი სახელმწიფო საძირკვლის ჩაყარას. „ხალხს, რომელიც, მხოხედავთ მაღალ წარგებში პოლიტიკური მოძრაობისა და შინაგანი თანდათანო ცვლილებისა, ცხოვრობდა და ეწყობოდა მონურ წესს, არ შეუძლოა ერთ დღეს გახდეს თავისუფალი; ის რომ თავისუფალი შეიქმნეს, საქორაო რევოლუციურ ქვაბში იხარშოს და გადაიხარშოს“, ამბობს „ისკრა“. მაშასადამე რუსეთის საუკუნოებით დამონაგებული და პატეახილი ხალხი თავისუფალი რომ გახდეს, რევოლუცია დიდ ხანს უნდა აწარმოოს, რომ მით ამ პრაცესში, ამ შეჯახ შემოჯახებაში, დამარცხება-გამარჯვებაში მან ერთიანთ მოძიარს ძველი მონური ქვერცხ და ბრძოლით შევიდეს თავისუფლების საფიფოში.

რუსეთის ძირითადი რევოლუცია უნდა იყოს ხანგრძლივი სამოქალაქო ომი.

სიოდან იწყება ეს ომი და სად თავდება? ყველამ იცის, რომ რუსეთში დიდი ხანია თავისუფლების აზრებს ქადაგებდენ და მას მრავალი თვისაც სწორადდენ. უკანასკნელ დროს ეს იდეური მოძრაობა მოედვა მთელ საზოგადოებას და დიწყის თავისუფლების აწკრათ მოითხოვნა. დაიწერა მრავალი რუსოლოციები, წარმოითქვა მრავალი პოლიტიკური სიტყვები და სხ. მაგრამ არც ერთი ეს რევოლუციის დასაწყისი არ ყოფილა. რატომ? იმიტომ რომ ყველა ეს იყო სიტყვა, აზრის გამო-

თქმა, რევოლუცია კი პირველ ყოვლისა საქმე პოლიტიკური აქტია. მხოლოდ იმადლინდამკადღისაც დამორჩილებული კლასი თუ კლასში უფლების დაპყრობისათვის დაინძრევიან, იწყება რევოლუცია. და აი, ეს რუსეთში პირველათ პეტერბურგში მოხდა ცხრა იანვარს. 300 ათასი მუში ქუჩაზე გამოსვლა და პოლიტიკური უფლებებში მოთხოვნა—ეს პირველი დიდი ნაბიჯია სახელმწიფოს დაპყრობისათვის გადადგმული. შემოდარა იანვრს, ვითომ ეს უბრალო თხოვნა იყოს და მეტ არაფერი; თხოვნა იქნებოდა მაშინ, რომ მუშებს თავისი პეტრია მთავრობისათვის ფოჩით ან ღეპუტაციის ხელით გაეგზავნათ, თვითონ კი შინ დარჩენილიყუნენ, როგორც ამას ლიბერალები შერებენ. მაგრამ როცა ამდენი ხალხი თავის პეტრია, თვითონ მიყვება, ეს თხოვნა კი არა—ბრძანებია. ამ ძლიერი კარგათ მიხვდა მთავრობა და ამიტომ მათ თოვე-ხარბუნით შეხვდა. ის კივდენ არ იქნებოდ რევოლუციის დასაწყისი იმ შემთხვევაში, რომ მაშემდეგ მოძრაობა შეწყვეტილიყო და ასე ეს ნაუკბათეფ უნიადავო მოვლენათ გამოცხადებულოყო, მაგრამ ნამდვილათ კი სწორეთ 9 იანვრიდან იწყება მედგარი რევოლუციური მოძრაობა მთელ რუსეთში. საკმარისია გავიხსენოთ უფვადავი რევოლუციური გაფიცვები, მრავალი დემონსტრაციები და შეტაკებები, ვარშავის ბარაკადები და სხ. თვით პეტერბურგში ასი-ათას პროლეტარის 400 დებუტატმა შიდაოვსკის კომისიას განცხადება მისცეს სადაც ისინი თავის თავს სოციალდემოკრატათ აღარებენ და პოლიტიკურ უფლებებებს თხოულობენ ერთი სიტყვით, ცხრა იანვრიდან იწყება შეუწყრებელი, მუდმივი რევოლუციური მღელვარება. ადლიდან ლოდიკურათ ვითარდება ორი მიმართულება: მიმართულება მთავრობის—რევოლუცია აღადგომის ძალით და ცოტათი დამთმობი; და მიმართულება პროლეტარიატის—შუა გზაზე არ გაჩერდეს და დაწყებული რევოლუცია ბოლომდის მიიყვანოს. ამ ორი ლტოლვილების შეჯახ-შემოჯახებია, მათი დაუტყრომელი ბრძოლა ნიშნობლივი თვისებაა დღივანდელი დღის.

სად თავდება რევოლუცია? დამფუძნებელი კრების მოწვივა? სრულიადაც არა, საფრანგეთის დიდი რევოლუცია კონვენტის მოწვივით არ გათავებულა. პირქით მან მაშინ მიადწია თავის უმაღლეს წერტილს. საერო კრება, დროებითი მთავრობა, დამფუძნებელი კრება და სხ. მხოლოთ იარაღებია რევოლუციის, ე. ი. უფლებებო კლასების მიერ პოლიტიკური უფლების დაპყრობის, მაშასადამე, რევოლუცია გათავდება მაშინ, როცა ისინი ამ უფლებას ერთიანთ დაიპყრობენ, როცა სახელმწი-

ფოს სათავეში ტახტის მადგიერ ხალხი ჩადგება. ამის წინდაწინ დროით განსაზღვრა შეუძლებელია. შეიძლება ითქვას ის, რომ ეს დრო გრძელი იქნება, რევოლიუცია მრავალნაირ ფორმას მიიღებს, სახელმწიფო ძალა სხვადასხვა კლასის ხელში გადავაგადმოვა, მის ხან რეაქცია დაიბრუნებს, ხან რევოლიუცია დაეპატრონება და ასე სამოქალაქო ომი იწარმოებს მანამდის, სანამ რეაქცია საბოლოოთ არ გოტყდება და დემოკრატია არ გაიმარჯვებს.

ღიახ, რევოლიუცია დაიწყო, მის მორგეში უკვე შევეტოპეთ, მისი ტალღები უფრო და უფრო მედგრათ ჩებთქება რეაქციის კედლებს, უფრო და უფრო თან ითრეფს ახალ-ახალ რაზმებს და შორს არ არის ის დრო, როცა ის საერთო აჯანყებათ გადაიქცევა და საბოლოოთ გაიმარჯვებს. სოციალდემოკრატიის მოვალეობა ეს მიმდინარეობა დააჩქაროს, აჯანყებისთვის მოემზადოს და მით რევოლიუციის მსვლელობას უწინამძღვროს.

აჯანყებაჲ

ყველა რევოლიუციას თან ახლავს აჯანყება, ყველა აჯანყებას კი თან არ ახლავს რევოლიუცია. მხოლოდ ის აჯანყება რევოლიუციური, რომელიც მიმართულია დამორჩილებული კლასების მიერ სახელმწიფო ძალის დაპყრობისაკენ. გურიის აჯანყება 1841 წელს არ იყო რევოლიუციური. გურიის აჯანყება ახლა რევოლიუციურია, ვინაიდან მისი მიზანია პოლიტიკური უფლების მოპოვება. რევოლიუციის ნიშნობლივი თვისება აი ეს უკანასკნელია და არა აჯანყება. ამიტომაც ყველა რევოლიუცია აჯანყებით არ იწყება. საფრანგეთის დიდი რევოლიუცია დაიწყო იმ დღიდან, რა დღესაც მესამე წოდების დებუტატებმა თავის თავი საერო კრებათ გამოაცხადეს და სახელმწიფო წყობილების შემუშავებას შეუდგნენ. ეს იყო სახელმწიფოს მეთაურათ აღიარება ხალხის და არა ტახტის. ეს უმაღლესათ რევოლიუციური აქტი მიხდა სრულიად აუჯანყებლათ და რომ რეაქცია დამორჩილებიდა, უგვევლია, დიდი რევოლიუცია უსისხლოთ გათავდებოდა. მაგრამ ნამდვილათ ასე არასოდეს არ წარმოებს. გაბატონებული კლასები ასეთ ცვლილებას მუდამ ებრძვიან და რევოლიუციის მომხრეთ აძილვებენ, იარალი ხელში ილიან და ნებით უარყოფილი თავისუფლება ძალით გაატარონ. საფრანგეთის საერო კრების განჩინება უარყო მთავრობამ, მთავრობის გასატყვობა ძალია შეიქნა საჭირო. და კიდევაც დაიწყო მთელი რიგი აჯანყებისა. 1830 წ. რევოლიუცია, რომელმაც მოგვცა შეძლებული ბურჟუაზიის ბატონობა, დაიწყო პირდაპირ აჯანყებით. ხოლო

1848 წ. თებერვლის რევოლიუცია, რომელმაც გააბატონა დემოკრატია, დაიწყო დემონსტრაციით და გათავდა აჯანყებით.

რევოლიუციურ აჯანყებაში ორი მომენტია: მომენტი პოლიტიკური და ტენიკური, ე. ი. სურვილი პოლიტიკური უფლებების დაპყრობისა და საშუალებები მისი განხორციელებისა. თავის თავით ცხადია, რომ თუ ხალხს რევოლიუცია არ სურს თუ აქეთვენ არ მიილტვის, ხელში თოფს არ იიღებს და აჯანყებას არ დაიწყებს. და პირიქით, თუ ის რევოლიუციონერია, თუ მის პოლიტიკური უფლებების წყურვილი ძვალ-რბილში გამჯდარი აქვს, მაშინ ის საომრათ ქუჩაზე გამოდის, თუნდაც ხელში იარალი არ ქონდეს. ყველა რევოლიუციაში აჯანყებული ხალხი თვით ბრძოლის ველზე შოულობდა იარალს. მაშასადამე, აჯანყების მთავარი მომენტი პოლიტიკური აგიტაცია და უმთავრესი ყურადღებაც ამას უნდა მიექცეს. რევოლიუციის ხანაში, გარდა სიტყვით და ბეჭდვითი აგიტაციისა, განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს თვით რევოლიუციურ საქმეთ, ხშირ მიტინგებს, გაფიცვებს, დემონსტრაციებს, მთავრობის აფენტებთან ხშირ შეტაკებებს, თანდარმპოლიციულებზე ნაწილ-ნაწილ თავს დასხმას—ერთი სიტყვით, შეუწყურებელ რევოლიუციურ მოქმედებას. ამ ბრძოლაში და შეჯახებში შემოჯახებში ხალხი ვარჯიშდება, მისი რევოლიუციური ენერჯია ღვივდება, თავის დაცვას და მტერზე იერიშის მიტანას ეჩვევა, ის უფრო და უფრო ბრძოლის ხალისზე მოდის და იწყება იმ ნელი ტალღების ავარება, რომელიც მომავალი აჯანყების წინამორბედი. ამ ტალღების ღელვა წვდება თვით ხალხის სიღრმეს, ანძრევს უძრავ ელემენტებსაც, აღწევს ხალხის უდაბლეს საფეხურსაც და ასე მთელ ხალხს თანდათან აღელვებს და აზომოქრება. მაშინ შორს აღარ არის ის დრო, როცა ის აღფრთოვანებული ქუჩაზე იგრილობს: იარალი, ბარაკადები!

რაკი ხალხი ქუჩაზე საბრძოლველათ გამოვიდა, იქ საქმის გადაწყვეტება ფიზიკური ძალა, ძლიერი იმარჯვებს, სუსტი მარცხდება. ეს არის აჯანყების ტენიკური მხარე. აჯანყებულისათვის, პირველ ყოვლისა, საჭიროა იარალი, თოფი, მოშმა, რევოლვერი და სხ. სად არის ეს? თავის თავით ცხადია, რომ მთელი აჯანყებული ხალხის წინდაწინ შეიარაღება ყოვლად შეუძლებელია, ამას ვერავითარი ორგანიზაცია ვერ შესძლებს და ეს არც საჭიროა. ზევით ვთქვით, რომ აჯანყებულნი იარალს ბრძოლის ველზე შოულობენ, ის ძარცვავს არსენალს, ყაზარებს, კერძო საწყობებს და მაღაზიებს—ყველაფერს, სადაც კი იარალი აწყვია. ამ დროს იარალის შიმშილობაა, იარალისათვის არას ზოგავენ, თავს სწი-

რავენ, საჩრო-საბადებელს აძლევენ. მაგრამ ამ იარაღის საშოგნელათაც იარაღია საჭირო: არსენალის გატეხა უიარაღო კაცს არ შეუძლია, თუ, რასაკვირვლია, საღდათები რევოლუციონერთ არ ემხრობიან. და აი, ამას ტვირთულობს წინდაწინ შეიარაღებული რაზმები, ისინი წინ უძღვებიან უიარაღო ხალხს და იარაღს შოულობენ. ასეთი რაზმების შეიარაღება, შეიარაღება და გაწოთვნა ორგანიზაციის საქმეა. ეს იქნება აჯანყების ტენეაციურათ მოწყობა და ამ მხრით უნდა იქმნეს ამჟამათ ჩვენი ყურადღება მიქრობილი.

შეიარაღებაზე არა ნაკლებ საყურადღებოა ბრძოლის სტრატეგიული მხარე, რაცა დიდათ განსხვავდება საგარეო ომების სტრატეგიისაგან. პირველ ყოვლისა, აჯანყების ანბანია პარტიზანული ბრძოლა, რევოლუციონერნი აჯანყ-აჯანყათ უციბ, მოულოდნელათ თავს ისხმიან მტერთ და ასი მათ დღვიენ და დისციპლინას უნგრვიენ. ასეთი ომის წყაიანად იღილია სოფლათ, სადაც აჯანყებულთ შიძლიათ თავი შიათრონ რყის, მთას, ვამოქიანბულის და იქილან აწუქონ დაბნახეობლი აჯანყები. სოლ სხვა ქალაქი, აქ არც რყია და არც მთა, აქ ქაჩანა და ვინც ქაჩანს პარტიზანობს ის პარტიზანობს ქალაქისა, ამიტომ აჯანყებაც ქაჩანზე წარმოიბს. ყვილა რევოლუციია ქაჩანის ომია, რის ბილიც სწავიბს თვით რევოლუციის ბედსაც. ამიტომ ამ კითხვას ჩვენ უფრო ვრცლათ შეივებთ.

„ავილოლ რევოლუციათა გამარჯვების საიდუმლოებია მდომარეობა არა აჯანყებულთა საღდათებში უკით შიარაღებაში, არამედ მხოლოდ იმაში, რომ რევოლუციონერებს ერთი მხრით, თანაუგრძნობლენ მცხოვრებლები, მეორე მხრით მათ შიძლიათ მდგარი წინააღმდეგობა გაეწიათ აჯანყების იმ აუცილებელ პსიხოლოგიურ მომენტამდის, რაცა აჯანყებულთ მტრულ ატმოსფერაში მყოფი, იწყებს რყევას და დისციპლინისაგან განთავისუფლებს. ქაჩანზე გაძლებმა რაც შეიძლება დიდხანს, აი შიარაღებაც ყოველგვარი თავდასხმის ტენეაციურ მიზანი“. (ჩისკრა“ № 87).

მაშასადამე, ქაჩანს ბრძოლის აუცილებელი პირობაა მცხოვრებთა თანაგრძნობა და დიდხანს გაძლება. პირველი შედეგია პოლიტიკური მომენტის, მეორე კი ტენეაციურის. თუ რევოლუციია საეროა, ე. ი. მის გამარჯვებაში დინტერესებულია მცხოვრებთა დიდაუმრავლესობა, აშკარაა, მათი თანაგრძნობა რევოლუციის მებრძოლთაგან არის და ყოველნიართ მათ ემხრობიან. ყველა ბურჟუაზიულ რევოლუციამ გაიმარჯვა, რადგანაც ამისთვის უკვე მომწიფებული იყო საზოგადოება და, მაშასადამე, მასში დინტერესებული იყო უმრავლესობა. საშვიგროთ

სათრანგეთის მუშათა ორივე რევოლუციია (1848 წ. იენისში და 1870—71 წ.) დამარცხდეს ვადგანაც მასში დინტერესებული არ იყოს უმრავლესობა და მას ის მტრულათ უტყროდა. რუსეთი ამ მხრით კარგს პირობებშია, დღევანდელ მის რევოლუციის დიდი უმრავლესობა თანაუგრძნობს და რევოლუციონერთ დახმარებას არ მოაკლებენ, რაც შეიხება ქაჩანზე გაძლებას, ეს დამოკიდებულია საფარის, ბარიკადების სიმარჯვზე. აი რას ამბობს ამის შესახებ ერთი სპეციალისტი:

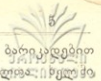
„ძლიერი საფარი რომ გაეუდღეს, ამისთვის საჭიროა მოპირდაპირის კარგათ შესწავლა, საჭიროა პირდაპირ შეეკეროდეს სინამდვილეს თვალეში და მოწინააღმდეგე მიიჩნიო იმათ, რაც ნამდვილათ არის და არასოდეს არ დამტყრო მისი ძალა. უკეთესია შენზე მალლა დაყენო მოპირდაპირე შენს აზრში და ნაკლების ძალის დაკარგვით სძლიო მას, ვინც შენზე დაბლა დააყენო და მეტა მსხვერპლი გასწიო. საჭიროა მომეგრებულთა ტენეაცია არ თანაუგრძნობდეს მოვრიშეთა ტენეაციას. ტენეაციას სამაგდროვე პირობებშიაც შეუძლია ბარიკადები საშიშ და დიდ მნიშვნელოვან საგერ იარაღათ ატკოს და გაადვილოს იერიშის მიტანა. ამას გარდა საჭიროა ვიცოდეთ, როგორ უნდა შევხედეთ თვითეულ მოწინააღმდეგეს: როგორ შეხედდეს ბარიკადა ქვევითა აჯანყებულთ, ცენზოსანს და არტილერიას.

ჩვენ ვეცდებით, რამდენიმეთ ვავარკვიოთ ეს კითხვები.

„ახლოდელ არტილერიას არ შეუძლია ისროლოს 200—300 საყენზე უფრო ახლოდან, რადგან კარტენსა და შრაპნელს მხოლოდ ამ სიშორიდან შეუძლია ტყვიებს საჭირო მსვლელობა მისცენ — თართოთ გაფანტონ. არც კარტენი და არც შრაპნელის ხალხის თავზემოდან მიმართვა არ შეიძლება. მაშასადამე, რაკი არტილერია გამოჩნდა, დრო არ უნდა დაჰკარგოთ, იმ წამსვე უნდა სროლით შეგებოთ, უნდა ისარგებლოთ არტილერიისათვის უხერხულ, ვაწრო ქუჩებში, მისი სიმძიმით და ძნელის მიხრა-მოხრით. უნდა დაასწოროთ მისი არეგარება, სანამ აგორებენ, მოაბრუნებენ და შესაფერათ დააყენებენ ზარბაზნებს. ამ რამდენსამე წამში უნდა გაჩაღდეს ხშირი, ერთობრივი, მაგრამ დამშვიდებული ცეცხლი ბარიკადებიდან. ამ სახით შეიძლება არტილერიის დამარცხება. რადგან შესაძლებელია მზა-მზარეული, გატენილი ზარბაზნები მოაწოდონ, ამიტომ დროს მოგება მეტათ ძვირფასია.

ამასთან ბარიკადა უთუოთ უნდა მიწისგან ან ქვიშისაგან გაეყოღეს, და არა ქვებისაგან, რადგან ქვას რომ ყუმბარა მოხედება, წვრლათ იმტრევა და

ეს ნამეტრევეები ბევრს ხალხს დაზიანებს. ახლო-მახლო მდებარე ქვეები უნდა მოამოროთ ამ ადგილს. ქვიშის შოვნა ადვილია, რადგან ქვა-ფენილი ქუჩებში ჩვეულებრივით ქვებს ქვეშედან ხუთ-ექვს ვერმოკვებ ქვიშა იყრება. პირველათ, სასურველია, დაჩოქილი სროლისათვის მაინც იყო დაფარული, ხოლო შემდეგ კი შეძლებისა და გვართ უნდა გაეკეთდეს ფებ-მდგომ სროლისათვის მესაფერი სინალოლის საფარი. მიწის გორაკის წინაგანი მხარე, რაც შეიძლება, მარჯვ უნდა იყოს. გორაკის სისქე უნდა ეცოდნოთ ერთ-ნახევარ—ორ არმინამდე იქნეს თავისაყენ. ცხენოსან ჯარის წინააღმდეგ საჭიროა ბარიკადის წინ ძოიანეს დამეტრეულა ითაფის შეშება და ქუჩის ერთი მხრიდანა ძეოვოდდე გააბათ მართულეები. შუშის ნამეტრევეები ცხენის ფეხებს უჭიის: აფაცრებში და კახაკებში გილიკებებს მესაკუთრის გონობა, რადგან იგინი საკუთარ ცხენებზე ხედნან.

„უფრო მოსახერხებელათ მიგვანია ჩვენ ბარიკადისათვის ვიწრო და მოკლე ქუჩები. ვიწრო ქუჩის ბარიკადით ვაკავება უფრო ადვილია. მოკლე და ვიწრო ქუჩა ძალიან მეუშლის ხელს ჯარს, მოკლებს საჭირო მიხრა-მოხრას. ცხენთან ჯარს—გასაქენებელი ალაგი არ ექნება; აორტურაას—მისატრილიტემო-მისატრილიტემული და ქვევითა ჯარსაკი მხოლოდ პატარა-პატაოა რახებათ შექმლბათ მოქედება. ბარიკადის გაკეთება, ჩვენის აზრით, ამ წესით უნდა მოხდეს: აიროთოთ მოახებებულ ქუჩაში მოკლე ალაგი, გააკეთოთ გელოვებუთათ ახლო-მახლო მუე-ქუჩები (პეტეულეები), ამ ადგილის მუეში აპოილოთ ფართო ოთხი და ამ ოთხის ორსავე მხრით შეგუნდლოთ მიწის გორაკები.

„ოთხი უნდა ასე მოითხოვოს: აპყროთ ქვეები და შეხილოთ ეზობებში, გაავსოთ მიწით ტომარი და დასდო თქვენ წიხ და აყაროთ მიწა მას. რაკ ასე პატარა გორაკს შეაკუნდავებთ, დაადეთ პირველ ტომარას მეორე ტომარა, ძეორეს მესამე და ასე, სანამ გორაკი სასურველ სიმაღლეს მიახვევებს (საფარი დაჩოქილი და ფებდგამა სროლისათვის). გორაკის ზედა თავი სისქით ეთა ნახევარ—ორ არმინამდე უნდა იქნას, რომ ის გაუშაკოდეს არტურის, ე. ი. რომ გრანატა ეთაჯერათ ვერ შეძლოს მისი გატანა. ასეთი ბარიკადა სრული სიმაღლა გამძლე პუნქტი იქნება. მე ვეჭვებ, რომ ჯაომა მისი აღება მოახერხოს, თუ, რასაკვირველია, ბარიკადის დამცველთ ყველა საჭირო მასალები უკლებლათ ექნებათ. რა ვუყოთ, რომ ჯარი უფრო გაჭრთვნილია, სამაგიეროთ იგინი მოკლებულნი იქნებიან უკუკლგვარ საფარს. ასეთი ბარიკადა მითთვის საშიშია. (ჟისკრა* № 89).

ამას უნდა მიუშატოთ ის, რომ ბერიკადებით გაკრული ქუჩის შენობები აჯანყებულთა მხარეში იყოს, რომ მომავალ ჯარს სახლების სასურავიდან, ფანჯრებიდან და ბაღკონებიდან თოფი და ქუშბარები ესროლოთ. როცა ბარიკადა ვერ უძლებს ძტრის ტყვიას და საცაა უნდა დაინგრას, მობარიკადენი იმას თავს ანებებებს და მის უკან ამენესტულ თეოურ ბარიკადას ეფარებიან. გარდა ამისა, აჯანყებულთა შორის მუდმივი კავშირი უნდა იყოს, რომ ბებრძოლნი გაჭირვებულთ დროზე შეეგველონ.

მეტყვიან: ვინ დაკანტებს ბარიკადისის აშენებას, ჯარი მოგვისწორებს და გაგვრეცო. სინამდვილე სულ სხვას გვეუბნება. ყველა რევოლიუციებში თვით უშაკოეტი ბარიკადაც კი ორსამ საათში კეთდებოდა. როცა მთელი ქალაქი ფეხზე დგას, უკველან მუშაობა და საფარების აგებაა, მათ დასახტოეათ, ცხადია, ჯარი უნდა დანაწილდეს, წერილ რახებათ დაიყოს და ქუჩებზე დაიარგდეს. მაგრამ ასეთ წვილი ოახმებს აჯანყებულნი ადვილათ იბარჩილებებს და იარაღსაც არაშეკენ. ეს ჯარის დასუსტება, როგორც სიმლიერით, ისე დისციპლინით; დასაწილებულ და ქუჩებში ოამწკედელულ ჯარზე ხალხს ყუველთვის დიდა გავლენა აქვს. ამიტომ არც ერთი ქვეში მკოევი საოდალი აჯანყების დროს ჯაოს არ ახაყოლებს, პიოიკათ ის თავს უყრის, მოახებებულ ალაკაა აახაკს იყვანს და აქიდან იწყებს ხელს-ხელა ქალაქის დაპოეობის ვს, რასაკვირველია, ღვეოთ მიათხოვს, ომობა განამელობაში ქუჩები უშეე გაკრულია ბარიკადენით. ასე გისინჯეთ, მ იასკათა პეტერბუოგმა, როცა ჯარებიც ბევი იყო ქუჩაზე და იარაღიც არსად იყო, ბარიკადის გაკეთება ძინც მოახყოეს და ბრძოლაც გამაღეს.

ქუჩის ომის მთავარი მიზანია ჯარის მოშლა. და მითალაც, ჯარი პირველათ შედგრათ შეუტრეებს, შემდეგ ის ხელდება და ბოლოს, როცა ხელდას ომ ბრძოლა დიდ მახევაბლს ითხოვს,—ექვი ებარება მის საჭიროებაში და დეება მიმენტი თანი ვებრების. ერთი პოლკის გატეხაც კი საკპარისია, რომ სხვა პოლკები აიოიოს და ამათ გამხმევეტულნი რევიოლიუკონენონი გამარჯეებულნი გაიოვიდენ.

ამაიოთა, მუდმივი, შეუწეებელი რევიოლიუციური მუდღვარება და ტეხაიეუთათ მომხადება—თი აჯანყების აუცილებელი პიოობა. პირველი თავისთავათ ბადნეს აჯახყეას, ხოლო მეორე მას გამარჯეებას ანიტებს. და რადგანაც აჯანყების საქმე ბოლოს ისეე ჯარის ქვევაზე არის დამოკიდებული, ცხადია, სალდათებში ტეშაობა და მათი წინდაწინ მომბოობა—უეჭველი თავდება გამარჯეების.

ქართველი ნაციონალისტები.

2. ფედერაცია.

ქართველი ნაციონალისტები თავისი „ეროვნულ-ავტონომიით“ არ მკაყოფილებდნენ, საქართველოში ერთი ერის სხეებზე გაბატონებას და ნაციონალური შუღლის დაბადებას არ ეპარებნენ. ისინი უფრო შორს მიდიან, თავისი გულმტკივნეული მზრუნველობა კავკასიის სხვა კუთხეებზედაც გადააქვთ და თავის ეროვნულ პრინციპს კავკასიის ყველა ერთა ცხოვრებას საფუძვლათ უღებენ. „საქართველო ეკონომიურათ ვიწროთ არის გადაბმული დანარჩენ ამიერ-კავკასიასთან“, სწერენ ისინი, ამიტომ საქორაო საერთო პოლიტიკური ორგანიზაცია, საქორაო ფედერალიზმი, სადაც „თავდაპირველათ ამიერ-კავკასიის ერთი შევლენ“, ხოლო შემდეგ დანარჩენი კავკასიისაც. „საქართველოს ავტონომია, ისე როგორც ავტონომია კავკასიის სხვა ნაწილები, მაგალ. განჯა-ბაქა-ერევნისა, პირველი პოლიტიკური ნაბიჯი იქნება რთულ ფედერალისტურ წეს-წყობილების დამყარებისათვის“; და ასე კავკასიის „ავტონომიურათ შექმნილნი ერთი ერთმანერთს ხელს გაუწოდებენ კავშირს და სოლიდარობის ნიშნათ“ (იხ. „საქართველო“ № 4).

ამნაირათ, კავკასიის ყველა ხალხთა ეროვნული ავტონომია და შემდეგ ამათი ერთ ცენტრალურ სამართველოთი შეკავშირება, აი ჩვენი ნაციონალისტების დროა, აი მათი ფედერაცია. ახლა გავსინჯოთ, რას ნიშნავს ეს.

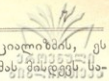
რას ნიშნავს ეროვნული ავტონომია, პირველ წერილში დავინახეთ. ეს არის ერთი ერის გაბატონება ავტონომიის საზღვრებში მყოფ სხვა ერებზე; ეს მუდმივი ნაციონალური შფოთის დაწყებაა. და აი, ასეთ ავტონომიას თავზე ახვევენ თათრებს, სომხებს, ლეკებს, ოსებს და სხ. მაგრამ ყველა ეს ერი ხომ ერთმანერთშია შერეული და ერთათ მოსახლეობენ? რანაირათ მოეწყოს მათთჳს საქართველოსებური ავტონომია? საღ რომელი ერთი რომელზე გაბატონდეს? ამის პასუხი მუხათ აქეთ ნაციონალისტებს, ეს პასუხია—უმრავლესობა. იქ, სადაც ერთი ერი რიცხვით სკარბობს მეორეს, ავტონომიაც მისი უნდა იყოს. განჯის გუბერნიაში თათრობა მეტია სომხობაზე, მაშასადამე აქ თათრული პარლამენტი იქნება, ერევნისაში სომხობა სკარბობს—აქ სომხური მთავრობა გამეფდება და ასე ბოლომდის. განჯაში თათრები შევაიწროვებენ სომხებს, ერევანში კი სომხები თათრებს, საქართველოში ქართველები ორივეს ერთათ, სამაგიეროთ უსენიც გადაუხდიან განჯა-ერევან-ბაქაში! ერთი სიტყვით, მურ-

ვანყრუს დრო მობრუნდება და საყოველთაო-ალი-აქოთი ატყდება.

როგორც ხედავთ, კავკასიის ფედერაცია—ეს ამ პატარა ქვეყნის ნაქერ-ნაქერ დაჩეხა, ერთა ერთიმეორიდან დაცალკეება და ერთმანერთზე ამხედრებაა. თფილისში იქნება ქართული მთავრობა, ქართული კანონი, ქართული პარლამენტი, ცოტა ქვემოთ, ორიოდ საათის სავალზე თათრული მთავრობა, თათრული კანონი, პარლამენტი, ცოტა კიდევ იქით სომხური, მაღლა ლეკური, დაბლა... აი, დიდი მოცული უნდა იყვენ ჩვენი რანდინაციონალისტები, რომ ყველა ამის ქვეყნის სასაცილოთ იგონებენ, სწერენ და სერიოზულათ გვარწმუნებენ: ვიბრძვიათ.

გვიხარნ ერთი ამ ოცნების რანდებმა, საღ, რომელ დროს ერთი შეკავშირებული ქვეყანა თავის ნებით დანაწილებულა, ცალ-ცალკე ავტონომიური სახელმწიფო დაუარსებიათ და შემდეგ ფედერატულიათ შეერთებულა? ყველა ფედერაცია, რომელიც კი ღღეს არსებობს, შემუშავდა სრულიად წინააღმდეგი გზით. შემუშავდა საუკუნოების განმავლობაში, ისტორიული პირობების ძალდატანებით. ამოუკიდებელი და, დაახლოვებით, თანასწორი სახელმწიფოები თუ პროვინციები ერთდებოდენ და აარსებდენ ფედერაციას. ეს არის მიდრეკილება ცენტრალიზმისაკენ, ერთათ თავის მოყრისაკენ და არა ცალ-ცალკე გაწევისაკენ. ასე განვითარდა შვეიცარია, ამერიკა, გერმანია და სხვა ფედერაციები. აქ ღღეს ყველა მოწინავე პარტია იღვწის ავტონომიათა ფარგლის შესავიწროებლათ, მათთვის რაც შეიძლება ნაკლები უფლების დასატოვებლათ და ცენტრალური მართველობის გასაძლიერებლათ. აქ ავტონომიზმის თავგამოდებული დამცველები არიან მხოლოდ კონსერვატორები (შვეიცარიაში, გერმანიაში და სხ.). ქართველი ნაციონალისტები კი ისტორიის ბორბალს უკან აბრუნებენ, ცხოვრებას თავის გემოზე სკრიან, სინამდვილეს ყურადღების ღირსათ არ ხდიან. ისინი რომ ნაციონალიზმით არ იყვენ დაქუდნილნი, ადვილათ დაციონავდენ კავკასიას ერთ მთელს, ეკონომიურათ, ერთა შერევით და მიმოსვლით გაერთიანებულს და მჭიდროთ დაკავშირებულს. საქორაო ისეთი წყობილება, რომელიც ამ ერთა შორის სრულ თანასწორობას გამოავდებს და თანხმობით აცხოვრებს. და აი, მაშინ წინ წამოდგება პარტო კლასიური განხეთქილება, პირველივე ნაციონალიზმისაგან გაქმნილი კლასთა ბრძოლა, სადაც ყველა ერის პროლეტარიატი ერთათ დადგება და ყველა ერის ბურჟუაზიაზე იერიშით მივა. ეს არის ჩვენი იდეალი. ამ იდეალის მიღწევა შეიძლება კავკასიის ერთი თვითმართველო-

ბით, სადაც შეიყრებინა ყველა ერის არჩეული პირები და თანხმობით შეიკრებოდნენ ისეთ შინაგან მართებლობას, რომ არც ერთი ერი არ დაიხაროს, განსაკუთრებით ენის მხრით. ამით ნიადაგი გამოეცლება ბურჟუაზიას თავისი ნაციონალური კულტურის დამკვიდრება გამოვიდეს და მუშები გადაიხაროს, ეწინააღმდეგეს კულტურა უმისიონათუ დაკუთვნიან. ენკა. კავკასიაში არც ერთი ერი არ არის რიცხვით იმდენი, რომ სხვები დაიხაროს. ამიტომ იძულებული იქნებიან ერთ თვითმართებლობაში თანხმობით იმუშაონ. ნაციონალისტები კი თავისი ეროვნული ავტონომიით და ფედერაციით ერთიანად ანგრევენ ამ იდეალს, იმათ მთელი ბოძოლა გადააქვთ ეროვნულ ნიადაგზე, კლასთა ბრძოლას ეროვნულთა აბნელებენ, მუშათა თანხმობას არღვევენ და მათ ბურჟუაზიას დიდთა აძლიერებენ და ასუქებენ. და რადგანაც მათ ავტონომიური და ფედერაციული პარლამენტებში შემამაჟუნენი და წვრილი ბურჟუები გაბატონდებიან, აშკარაა, ისინი აი ამ კლასების იდეოლოგებია, იდეოლოგები ერის ამ ყველაზე უფრო რეპრეზენტული ნაწილებს.

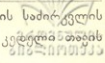
შოიკათ, შოიკათ, ჩვენ ხომ სოციალისტები ვართ, თან მოგვძახიან ნაციონალისტები. ერთი შეხედვით, საკვირველი უნდა იყოს ამათ სოციალისტობა, სოციალიზმისაკენ ხელის გაშვება. მაგრამ თუ დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ მათ სოციალიზმი მხოლოდ დამატებაა მათი ნაციონალიზმის, ეს ნაციონალისტური სოციალიზმი და არავითარი კავშირი არ აქვს საერთაშორისო მეცნიერულ სოციალიზმთან. გავშინჯათ ეს მათი უკანასკნელი თავშესაფარი, სადაც გაქურების დროს თავის ნაციონალიზმს ხერხიანათ მალვენ.

3. სოციალიზმი.

მოგვხსენებათ, რომ ყოველს ისტორიულ ხანაში ერთი რომელიმე კლასი ბატონობს და ის აწყობს ყოველივეს თანხმობით მისი ინტერესებისა და შეხედულებებისა. საშუალო საუკუნოებში ასეთი კლასი იყო თავადნაწილობა, დღეს ბურჟუაზია. მაგრამ თავის მხრით ბურჟუაზიაც დაბადა თავისი მუსაფლავენი—პროლეტარიატი, რომელიც მოწოდებულია ბურჟუაზია დასცეს, მომავალ ხანას დაეპატრონოს და ყოველივე მოაწყოს თანხმობით თავისი ინტერესებისა და შეხედულებებისა. და რადგანაც ის ყველაზე უფრო დატანჯული და გაყვანილი კლასია, მისი ინტერესიც კაცობრიობის დიდი უმრავლესობის ინტერესია. ყველა შეუწყებელი და მაშვრალი მის დროშის ქვეშ დგება, მის შეხედულებას ითვინებს, მის მეთაურობას აღიარებს და ასე მისი წინამძღოლობით შედის სოციალიზმის სამეფოში. ასე-

თია მოძღვრება თანამედროვე სოციალიზმის, ეს პროლეტარული სოციალიზმი და მას მისდევს, სანერათშორისო პროლეტარიატი.

ჩვენი ნაციონალისტები, რომ მართლა სოციალისტები იყვენ, ამ პროლეტარული სოციალიზმის მომხრე იქნებიან. ნამდვილათ კი ისინი ამას თავგამოდებით ებრძვიან, მათი ორგანო „საქართველო“ ოფლის ღვრის მარქსიზმის, სოციალდემოკრატიის შესამუსრავათ და მის ალაგას ქადაგობს „მშრომელი ხალხის“ სოციალიზმს, „მშრომელი ხალხი დაუღალავათ იბრძვის“ სოციალიზმისათვის და ის განახორციელებს. ე. ი. სოციალიზმი მოძღვრება არა პროლეტარიატს, არამედ საზოგადოათ მშრომელი ხალხის. ვინ არის ეს მშრომელი ხალხი? რასაკვირველია ყველა ის, ვინც შრომობს: გლეხი, ხელოსანი, მეღებენი, მუშა, ინტელიგენტი, ნოკარი, წვრილი მრეწველი და სხ. და სხ. ყველა ესენი, ვარდა პროლეტარიატისა, შეადგენენ წვრილ ბურჟუაზიას. და აი, ჩვენი ნაციონალისტები გაიძახიან, სოციალიზმი ამ წვრილ ბურჟუაზიამ უნდა განახორციელოს. ამათ კი არ უნდა შეითვისონ პროლეტარიატის შეხედულება, მისი მეთაურობით და დიქტატორობით კი არ უნდა მოხდეს სოციალიზმის განხორციელება, პირაქით, ამათ პროლეტარიატი უნდა დამოარჩილოს მას და თავისი ბროლეტარული სოციალიზმი დავიწყოს. აი ნაციონალისტების „სოციალიზმი“. შეუძლია კი წვრილ ბურჟუაზიას სოციალიზმის განხორციელება, ე. ი. კერძო საკუთრების მოსპობა? კერძო საკუთრების მოსპობაში დაინტერესებულია ის კლასი, რომელიც მას მოკლებულია და არც ძალუმს შეიძინოს. ეს კლასია პროლეტარიატი. წვრილი ბურჟუაზია კი მესაკუთრეთა კლასია, მისი ცხოვრება ერთიანად კერძო საკუთრებაზეა აგებული; მაშასადამე მისი კლასიური ინტერესია ეს საკუთრება გააღადოს გამარავლოს და ასე თავისი წვრილბურჟუაზიული არსებობა გაამაგროს. გლეხი ცდილობს თავის ნაქვრ მიწას მეორე ნაქვრი შემოეღატოს, მეღებენი—თავისი დახლი ამოავსოს, ინტელიგენტი—კარგი ჯამაგირიანი ადგილი იშოვნოს, წვრილი მრეწველი—სხვალათ გადაიქცეს და სხ. მაგრამ ესენი, როგორც წვრილი შეძლების ხალხი, ვერ უძლებენ კაპიტალისტთა მეტოქეობას და ამიტომ ყოველივე სხელი წარმოების მტრათ გამოდიან. მათ სურთ კაპიტალიზმს არ დაანებონ თავისი ბუნებრივი განვითარება, ის შეიპოვონ, ვიწრო ჩარჩოში ჩააყვინონ, დაპატარაონ და ასე საყოველთაო დაწვრილმანება იდეალათ დასახონ. იმათ კაპიტალიზმი მოსწონთ, არ მოსწონთ მხოლოდ მისი მტრის მეტი განვითარება, ისინი ისტორიის წინ ეღობებიან,

წყალზე ფეხით ჩერდებიან. ეს სოციალიზმია, მარა სოციალიზმი წვრილი ბურჟუაზიული, „ერთ და იმავე დროს რეაქციონური და უტრაიური“, როგორც მარქსი უწოდებს. იქ, სადაც შეძლებული კაპიტალისტები უცხო ტომის წარმომადგენელია, წვრილი ბურჟუაზია მათ წინააღმდეგ ილაშქრებს, მოგვაშორეთ უცხოელები და ჩინებულათ ვიცხოვრებთ, აცხადებს ის. ყველა უკიდურესი ნაციონალისტური პარტია (ანტიემიგრები და სხ.) ამ კლასიდან იზადება. ამ შემთხვევაში წვრილი ბურჟუაზიული სოციალიზმი არის არა მარტო რეაქციონურ-აუტონომიური, არამედ ნაციონალისტურიც.

ახლა ადვილათ მისახვედრია ჩვენი ნაციონალისტების სულის კეთება, მათი „მშრომელი ხალხის“, წვრილი ბურჟუაზიის სოციალიზმი. სწორეთ ჩვენშია მრავალი უცხო ტომთა კაპიტალისტები, რომელნიც არ ანებებენ ქართულ წვრილ ბურჟუას გაღონიერებას და სხვილათ გახდომას. საჭიროა მისი განსაკუთრებითი მფარველობა. ხოლო ეს განსაკუთრებით უფლებას მოითხოვს. და, აი, ნაციონალისტებიც თხოვლობენ „ერთგულ აღტონობის“, ე. ი. საქართველოში ქართველი წვრილი ბურჟუაზიის ვაბატონებას, რითაც შესაძლებელი იქნება მემამულეებთან ერთათ უცხო კაპიტალისტების შევიწროება, ნაციონალური ბრძოლის ფართოთ დაწყება. ასეთ პირობებში ქართველი წვრილი ბურჟუაზია მართლაც გაძლიერდება; მისი ერთი ნაწილი სხვილ ბურჟუაზიათ გადაიქცევა და საქართველოს ბურჟუათ ვაბდება. ეს უქვეყლია. მაგრამ უქვეყლია აგრეთვე ისიც, რომ ყველა ეს ერთი მხრით ჩვენი ქვეყნის ეკონომიურ განვითარებას ხელაყენებულთ შეაჩერებს და უქანაც დასწყებს, კაპიტალიზმის ბუნებრივ მსვლელობას შეასუსტებს და მით ნივთიერ და პოლიტიკურ დაწვრილმანებას გაამეფებს; ხოლო მეორე მხრით პროლეტარიატს ამ ვიწრო უსიკოცლობაში სული შეეხუთება, სხვა ერთა მუშებს გამოშორდება, მისი კლასიური ბრძოლა მიუსუსტდება და მით თვითონაც დაქუცმაცდება და დაწვრილმანდება.

ერთი სიტყვით, ქართველი ნაციონალისტების ავტონომია, ფედერაცია და სოციალიზმი ნიშნავს პოლიტიკურ, ეკონომიურ და საზოგადოებრივ დაწვრილმანებას და ჩამოქვეითებას. ეს არის კაცასიის ნაქრებათ აკუწვა, თვითთულ ამ ნაქერში და ნაქერთა შორის ნაციონალური შუღლის დაქანსება, პროლეტარიატის წვრილ ბურჟუაზიაში გაღვსევა და მუშათა პარტიის ძირ ბუღიანათ შექუსვა. ეს მეტათ საშინაო ბიუთათა ჩვენი პარტიისათვის, ეს აკრძალვის უფედერალისტ-რეაქციონერთა პირველი დღი იერიშია, სოციალდემოკრატიაზე მოტანილი;

ისინი შეცადინებენ ჩვენი მოძრაობის საძირკვლის გამოგრევის, რომ ზედ ამწენებული კენტიანობის თავათ დაინგრეს.

ბრძოლა მაგათ, ბრძოლა სასტიკი და შეუჩერებელი!

მინასური მიმოსილება.

ერთბელ, ალექსანდრე ვასამის ძალმობრების დროს, რეაქციის მებაირალტრე მწვრალი კატკოვი რევოლიუციონერთა შესაშინებლათ ხშირათ სწერდა: მთავრობა მოდის, წამოდქითო! დაფრთხალი მცხოვრებნი მართლაც დგებოდენ. ახლა კი მთავრობა ძველებურათ ველარ მოდის და მას წამოდგომით კი არა წყველა-კრულუთ ვეგებებიან. მარა ის მაინც მეცადინეობს, ვინმე მაინც წამოაყენოს და თავისთვის „ერთგულება“ გამოაცხადებოს. და ამას ალაგალათ კიდევაც აღწევს ის, რევოლიუციური მოძრაობით იძულებული, გამოსცემს ხოლმე რაიმე „უქანს“ ამა თუ იმ სულის შემხუთავი კანონის გასაუქმებლათ და მაშინვე მისი აგენტები დაძრწიან ხალხში და ავიტაციას სწყევნ: აი, ხომ ზედვთ, რა გულკეთილი მთავრობა გვყავს, როგორ ზრუნავს ჩვენზე, გავუზზავნათ სამადლობელი ადრესითა. და გულღრმად ვიძინებთ ამ ბადემში თავის ნებით ვხევიან. გაზხებებში წაიკითხავდით, რომ რუსეთის სექტანტებმა, ამ მუღამ დევნულებმა და წამებულებმა, ნიკოლოზ მეორეს თავისი „ერთგულება“ გამოუცხადესო. და ვერ რატომ? იმიტომ რომ მათი დღენა მოსპოა და სარწმუნოების თავისუფლება მიანიქოა. აა ახირებულთ ვაუგებობა! განა ნიკოლოზმა მიანიქა, განა მთავრობა არის დღეს რეფორმატორი? სად იყო ის აქამდის, რატომ მუღამ ებრძოდა რეფორმას? დრო არ ქონდა თუ? ორასი წელიწადია სექტანტებს მთავრობა აწვადებს და ამ წვადების მოსპობა თავში არ მოსვლია. ახლა კი დიდოს ცერემონიით აცხადებს: მომიცია თავისუფლებაო. აი დიდი ტყუილი, მას არაფერი არ მოუცია და არც არასოდეს რამეს მოგვეცემს. სარწმუნოების თავისუფლება სექტანტებს და სხვა ქრისტიანებს მიანიქა არა ნიკოლოზმა, არამედ მუშებმა, მებრძოლ პროლეტარიატმა. ეს არის დღეს ყოველნაირი ცვლილების მომხდენი, მაღლიდანაც და ქვევიდანაც. მან გამოუთხარა ძირი თვითმპყრობელობას, ის ატანს მას ძალას, მისი ეშინია მთავრობას, თვარა, ეს რომ არ იყოს, მთავრობა აქაც იმას მოგვეცემდა, რაც წინათ ყოველთვის მოუცია: სატულაბს და კომპარს. მაშასადამე, რუსეთის სექტანტებმა სარწმუნოების თავისუფლებისათვის მაღლობა უნდა უთხრან არა ნიკოლოზს, არამედ მუშებს,

ისინი ამათ უნდა მიემხრონ და მისა წითელი დრო-
შის ქვეშ მთავრობაზე იერიშით მივიდნენ. მაგრამ
არც ეს ნაძალადევი რევოლუცია სრული და საყო-
ველთაო. ის სრულიად არ აკანონებს სწინდისის თა-
ვისუფლებას, ე. ი. ყოველგვარი სარწმუნოების მი-
ღების თუ არ მიღების თავისუფლებას. ის ქრისტი-
ანთ წინანდლათა უკრძალავს არა ქრისტიანულ სარ-
წმუნოებაში გადავიდნენ ან სულ უსარწმუნოებოთ
დარჩენ. და განა შეიძლება მთავრობამ, თუნდაც
ხალხის ძალდატანებით, რაიმე სრული რევოლუცია შე-
მოიღოს? ერთათ ერთ ხალხს შეუძლია მისცეს თა-
ვის თავს რევოლუცია, რევოლუცია სრული, რადიკალ-
ური და მკვიდრი.

და აი, მთავრობას სწორეთ ამის ეშინია და
ცდილობს ძვირთ ხალხში მოიპოვოს მომხრეები და
მით რევოლუციური მოძრაობა დაიწყოლოს, და-
არღვიოს და თავისი ბატონობა შეინარჩუნოს. წი-
ნეთ ის დაბლა სრულიად არ იხედვოდა, ხალხის
აზრს და სურვილებს სრულიად არ უყურებდა მა-
რა ახლა, როცა ხალხში ძალი აღმოჩნდა და მის წი-
ნადღმდეგ ამხედლდა, ახლა მანაც გადმოხვდა მაღ-
ლიდან ამ „თავადღებულ ბრბოს“, გადმოხვდა მას
გასარყენლათ და გასათახსირებლათ. აქედან მომ-
დინარგობს შერყეული ტახტის „ხულიგანური პო-
ლიტიკა“. ქუჩის მანანწალათა და ქურდ-ბაძაცები-
დან აღგნენ „შე რაზმებს“ და ისინი ტახტის ბურ-
ჯათ გამოყავთ. ჩვენ, კავკასიელი, თავისუფალი
ვიყავით აქამდის ამ ახალ მოდის ბურჯებისაგან, ამ
წყალწადებულის ხაისისაგან. დღეს კი ეს ქირიკ
გვემატება. ნიკოლოზ მეფის მოადგილე რის მო-
ადგილე იქნებოდა, რომ თავის მომავლინებულის ბურ-
ჯნი ჩვენშიც არ გამოენახა და მათი „უქვეყნო-
დომილესი გრძობებით“ ნიკოლოზი არ გაეხარე-
ბია. და მართლაც, მოვიდა ნამესტნიკი თუ არა—
თავი წამოყო თფილისის ბნელმა ძალებმა და მას კალ-
თაში თავი ჩაუღვეს, გვიპატრონეო. პოლიცია, ჯა-
შუშები, ხულიგანები, ცენზორები, პატრიოტები,
ენდარბები, ყველა ეს მძები შეერთდენ და კარგუ-
ლი გავლენის დასაბრუნებლათ. ნამესტნიკის ჩამოს-
ვლა—ეს რეაქციის დაწყებაა, ეს „შავი რაზმების“
თარეშობაა. და თუ ჩვენ ახლავე, დაწყებისათანავე
არ ავლაგმეთ ეს მათი თავებობა, თუ ნამესტნიკის
ძალმომხრეობას ჩვენი რევოლუციური ძალა არ და-
ვატაკეთ და ხულიგანთა ბაირალტარნი წიელში არ
ვატებეთ, მერე გვიანი იქნება, ისინი გაძლიერდ-
ებიან და ჩვენს მოძრაობას გადაეღობებიან. ეს სახი-
ფათოა განსაკუთრებით ჩვენში, სადაც მრავალი
ერები ერთათ ცხოვრობენ და თვითვე ასეთ მო-
ვლენას შეუძლია ნაციონალური ხასიათი მიიღოს
და ერთა ბრძოლა გამოიწვიოს. განა ამ ნიადაგზე

არ აღმოცენდა პატრიოტ-მეშაით მოძველებულ, მო-
ლიციელები მათ აგონებენ, ქართველნი „საბრძოლ-
სახელმწიფოს“ თხოულობენ, თქვენ აქედან ყველას
გაგრეკნო და ისინიც აცხადებენ თავის „უქვეყნო-
დომილეს გრძობებს“. აი რამდენათ საფრთხილოა
ჩვენში ყოველნაირი ნაციონალური განკერძოების
წამოყენება და ეროვნული დროშების აფრიალება.
ქართველი ნაციონალისტები თავისთვის ითხო-
ვენ უფლებებს, სომხები—თავისთვის, ასე ჰგონიათ
ესენი ცალკალკე, ერთმანერთის და სხეულისაგან
გამოყოფილათ ცხოვრობდენ და თავისი ეროვნული
ტერიტორია შემოღებულნი ქონდეთ. ამათ ვერ შე-
იგნეს, რომ კავკასიაში ყველა ერთ ხელი-ხელ ჩაკი-
დებული უნდა ვიღოდენ, საერთო მოთხოვნილებებს
თხოულობდეს და თანხმობით ცხოვრობდენ. ესენი
თავის ეზოს მერს ვერას ხედავენ, თავის სვივის
იქით არ იტყვიებიან და მით ამხადებენ ნიადაგს
ნაციონალური შეუღლის და ბრძოლისას. ავიღოთ
უნდაც ნახიჩევანის სომეხ-თათარა შეტაკება. რას
ნიშნავს ეს? ეს ნიშნავს იმას, რომ ამ ორ ერთთ
მცხოვრებ ერს ამდენხანს ვერ შეუძუშავებია ისეთი
საერთო მიზანი, რომლის დანგრევა არ შეეძლოს
მთავრობის ჯაშუშებს. დავანებოთ თავი ბაქოს, გინდ
ქ. ნახიჩევანის ორივე ერის ბურჯუაზიას, რომელთა
შორის სავაქრო იტერესის წინააღმდეგობაა და
როთაც ასე ხერხიანათ სარგებლობს მთავრობა. მაგ-
რამ რა ეკონომიური განხეთქილება ნახიჩევანის მა-
ზრის სოფლის თათარ და სომეხ გლეხთა შორის?
განა ორივე ერთ უღელს არ ეწვიებიან, ორივე ერთ
და იმავე მემამულისაგან არ იჩაგრებიან? ესენი ხომ
მანც ერთათ უნდა იღვენ, ნამდვილათ კი ისინიც
ერთმანერთს ეღეტენ. ამკარაა, მათში არავითარი
პოლიტიკური ავტაცია, არავითარი რევოლუციუ-
რი პრაპაგანდა არ წარმოებს. არც თათრის, არც
სომხის მოღვაწენი არ ცდილობენ თავისი ვიწრო
ნაციონალისტური სარობადან გამოძევნენ და ორივე
ერის გაკვირებული ხალხი ერთ გზაზე ამამოძრაონ.
ეს ერთა შემავაქმირებელი გზა ერთათ ერთია—ეს
არის გზა სოციალდემოკრატიისა. მხოლოდ სოცია-
ლდემოკრატიის დროშა არის საერთაშორისო დრო-
შა და მის მიმდევართა შორის არ არის ეროვნულა
განხეთქილება. არის მერე სოციალდემოკრატიული
მოძრაობა განჯა-ერენის და სხვა თათარ-სომეხთა
გუბერნიებში? სრულიად არა, მაშინ, როდესაც
თფილისის და ქუთაისის გუბერნიამ ასეთი დიდი
მღელვარებაა, როცა რუსის გლეხებიც კი დაიბრ-
ევიდებიან რევოლუციის გზაზე, თათარ-სომეხების გლეხები
მყვლებურ ძილშია და მათ გამოღვიძებას არავენ არ
ცდილობს. პირიქით, სომეხთა ნაციონალისტურმა
პარტიებმა ისე დაიპყრეს და დაიმორჩილეს სომხის

გლახები, ისე შეუვიწროვეს მათ გონება და აზროვნება, რომ ისინი არაერთად სავითარ რევოლუციურ მოძრაობაში მონაწილეობას არ იღებენ. ეს ნაციონალური ფაიზში დღემდე შევლია ნაციონალური ბურჟუაზიისა და რადიკალ სომხის ნაციონალისტები უმთავრესად ამ ქალსიდან იკრიბებიან, რა ხერის დაყრიან სომხის გლახებს და მუშებს. ასე გასინჯეთ, სომეხთა „ჰინაქისტა“ პარტიამ, რომელიც ეს ერთი ხანია სოციალდემოკრატის ეპოტივნება, ვერას გზით ვერ მოიშორა თავისი ნაციონალიზმი და ვერ შემოვიდა სოციალდემოკრატულ პარტიაში. ერთი სიტყვით, ავიერ-კავკასიის უდიდესი ნაწილი ამჟამათ არა თუ რევოლუციურ, არამედ რეაქციონერ როლსაც თამაშობს; სომეხთათორთა განხეთქილება აძლიერებს თვითმპყრობელობას და ასუსტებს სოციალდემოკრატის. ეს ჩვენი უმძიმესი კითხვაა, რომლისაკენ მივაქცევთ ამხანაგების ყურადღებას. სანამ თათრების და სომეხების მუშა-გლახი არ შეუკავშირდება კავკასიის სოციალდემოკრატის, მანამდის ეროვნული შუღლი არ მოისპობა და სოციალდემოკრატია ვერ გაიმარჯვებს. ამის მოსპობა არ ძალუძს ნაციონალისტებს, ვინაიდან ის სწორეთ ნაციონალიზმის შედეგია. ერთათერთ სოციალდემოკრატის შემუღლია მოარიგოს ყველა ერთა მუშა ხალხი და იმ სწორეთ ამას წინ ეღობებიან ნაციონალისტები. სოციალდემოკრატის წინდა მოვალეობაა განსაკუთრებით ჩვენში, კავკასიაში, განუწყვეტლივ ებრძოლოს ყველა ერთა ნაციონალიზმს და ის სამუდამით გაანადგუროს.

სომეხ ნაციონალისტებმა უკვე მოასწრეს გამაგრება და თავის ხალხის გზა-კვალის აბნევა. ქართ-ველი ნაციონალისტები ერთობ გვიან გამოვიდნენ სარბიელზე და გამაგრება უჭირთ. ქართველ მუშა-გლახებმა ისინი კიი ხანია უარპყო, მაგრამ ახლა ასე გასინჯეთ, თავისი საკუთარი „ჯარიკ“ ე მშლებათ; ამჟამათ ნაციონალისტთა ბანაკი წარმოადგენს ბაბილონის გოდოლს, სადაც ერთმანერთის არაფერი გეგვებათ. თფილისის გუბერნიის თავდაზნაურობამ ავტონომია ითხოვა. ეს ძლიერ მოეწონათ ნაციონალისტებს, მარა როცა იმავე აზნაურებმა გლახების წინააღმდეგ „დარუენის“ შეადგინეს — ეს აღარ მოეწონათ. რატომ? თუ მისი პოლიტიკა მისაწონია, ეკონომიამ რაღა დააშევა? თავდაზნაურობა აქ ლოდიკურათ მოქმედებს, ნაციონალისტებს კი, როგორც ორ სკამზე მჯდომთ, ლოდიკა დაკარგვით და მას ხან მემამულეთა რაზმში ექებენ, ხან გლახ-კაცობაში. თფილისის გუბერნიაში მათ ნიადაგი შეერყათ და ახლა აღარ იციან სად არის მათი „ჯარიკ“. სამაგეროთ იმედოვნებდენ ქუთაისის გუბერნიაზე, აქ მაინც ე გვეყვს განუვითონილი ჯარათ.

მაგრამ დახეთ უბედობას, აქ თავდაზნაურობა კი არა, თვით ინტელიგენციაც კი „დრჩეპსმენის“ მხრე ყოფილა, საქმით თუ არა, სიტყვით მაინც. ქუთათური ინტელიგენტები, დაწყებული კონსერვატორებიდან და გათავებული რადიკლებით, აღადებენ ერთ და იმავეს: გლახები მემამულეთ შეურბიდენ და მთავრობას ებრძოლონო. ამ ვაჟბატონ მთავრობა რაღაც განყენებულ საგნათ წარმოუდგენით, რომელიც დაკავშირებული არ არის არსებულ თავდაზნაურულ და აგრარულ ურთიერთობასთან. ასეთი უეციობა, რასაკვირველია, არ ექაშნიათ ამ ინტელიგენტების ნაციონალისტურ ორგანოთ და უარყვენ მათი „დათმობის“ პოლიტიკა. იი უჯარო იდგოლოვები! ესენი მუშა-ხალხს მოშორდენ და ვერც მუქთახორათ მიეყილდენ. იი ტრაგიკომიკური მდგომარეობა! ნაციონალისტთა ბანაკი ირღვევა.

ზამი ჩავოლიუშით!

თვითმპყრობელობა დანაშაულობას ზედი-ზედ უმატებს, მას აღარ ეყო მანჯურიაში მუდმივი დამარცხება და ამოდენა ხალხის ამოკვტა. ახლა მხელეთის ჯარს ზედ დაუთრთო თითქმის მთელი თავისი ფლოტი, ღირებული ხუთას მილიონათ და 20 ათასამდე ზღვაოსანი. ეს ამოდენა იმიდირტე და ხალხი, დიდის ფხანი ფუნით გამოწყობილი და შორეულ აღმოსავლეთში გაგზავნილი, დღეს განადგურებულია, ზოგი ზღვამ შთანთქა და ზოგი იაზონელთა ხელშია. ეს ვასაოცარი, უმაგლითო დამარცხება დამარცხებაა თვით მცფოზის, მისი აშალის და წყობილების. თვითმპყრობელობამ დასცა და დააუძლურა რა თავისი ხალხი, დაეცა თვითონაც და ის დღეს, დაჩხული შვიანიდან რევოლუციური მოძრაობით, გარეღმიდან იაზონელთა თოფ-ზარბაზნებით, თავის უკანასკნელ სულს დაფავს. მახვილის ამღები მახვილით უნდა დაეცეს. ბალტიის ესკადრის დაღუპვა მცფის მთავრობის სასიკვდილოთ დაქრაა და თუ აქამდის კიდევ ვერ ხედავდენ მთელ მის სიღუბეჭირეს, დღეს ყველასთვის აშკარა და ნათელია. მისი უკანასკნელი ეამი მოახლოვებულია და შორს არ არის ის სანატრელი წამი, როცა ის განგმირული ისტორიის მოვარდენა და ცხოვრება განახლდება.

ეს მომაკვდავი და შერცხვენილი შეფობა, რასაკვირველია, მოინდომებს წამოჯობინებას, ცოტათოდენ წელში გამართვას და დაკარგული სახელის რამოდენიმეთ დაბრუნებას. და მას ის შეეცდება იაზონისთან ზავის ჩამოვდებით. ის კიდევ ერთხელ მოიწაინდნებს მის მიერ ლაფში ამოსვრლი რუსეთის სახელით ილაბარაკას და ამაში მთელი ხალ-

ხის დახმარება მოითხოვოს. ის იტყვის: აი მე როგორ ვზრუნავ იაპონიის ნაკლები მივსცე, ის კი ბევრს გეთხოვს, დამეხმარეთ „პატიოსანი ზავის“ ჩამოგდებაში! ეს იქნება მისი უკანასკნელი ხერხი, და მართლაც, თუ ჩვენ მას ზავის ჩამოგდებას დავანებებთ, ეს იქნება მისი ავტორიტეტის ცნობა, მაშასადამე მისი მიხმარება იაპონიასთან მოლაპარაკებაში, ხოლო მისხმარება სავარეო საქმეში თავისთავად გამოიწვევს საშიშრო საქმეებშიც მიხმარებას. თუ ჩვენ მთავრობას ერთ საქმეში გამოვეუცხადეთ ნდობა, ძალაუნებურათ ყველაში უნდა გამოვეუცხადოთ, ეს ისეთი ლოლუკაა, რომ მისი გარღვევა შეუძლებელია. ეს კიდევ ცოტაა, მის მიერ ჩამოგდებული ზავი მოასწავებს ზავის პირობების მის მიერ შესრულებას, ე. ი. ხალხისაგან ახალი გადასახადების აკრფას კონტრიბუციის (ხარკი) გადასახდელთა, ფილიტის ასწენებლთა და სხ. ერთი სიტყვით, ხალხის ასევე ვამძრვალ ტყავის კიდევ გაძრობას.

ამიტომ ჩვენ არ გვიხდა არც მეფე და არც მის მიერ ჩამოგდებული ზავი. იაპონიასთან მოლაპარაკება და მშვიდობიანობის დამყარება უნდა იტვირთოს თვით ხალხმა, ხალხის მიერ არჩეულ დამფუძნებელ კრებამ. ამ შემთხვევაში ხალხი თვით აწყობს როგორც სავარეო, ისე საშინაო საქმეებს, სახელმწიფოს სათავეში ის დგება და ომის და ზავის კითხვის ის სწევრებს. მაგრამ ეს ნიშნავს პირველ ყოვლისა მეფობის მოშლას, ტახტის განადგურებას და თავისუფლების დამკვიდრებას; ეს რევოლუციაა. მაშასადამე იაპონიასთან ზავი მოითხოვს ხალხის აჯანყებას და მთელი არსებული პოლიტიკური წყობილების გადაბრუნებას.

ზავი რევოლუციითა—ი ჩვენი დღევანდელი დროში. ვინც თხოულობს ზავს ურევოლიუციოთ, ზავს მეფის მიერ ჩამოგდებულს, ის ხალხის ბატონობას ძირს უთხრის და რეაქციას ვმსახურება. ის წყობილება, რომელმაც ომის ველზე ამდენი სახმარებელი საქმე მოიძოქმედა, ასეთი უთაობა და სიღატაკე გამოიჩინა, ღირსი აღარ არის რაიმე ნდობის და სამშობლოს სახელით უცხოელთა წინაშე წარდგომის, მან თავისი ხელით დაკარგა ზავზე ლაპარაკის უფლება, მისი ერთი ერთი ადგილია ბარდღბულით სკამი, მისი ერთი ერთი ვიღობა—სიკვდილით დასჯა. და აი, დამფუძნებელმა კრებამ, პირველ ყოვლისა, ომის ყველა დამწყებნი და ასე უდიერათ წამყვანნი სამართალში უნდა მისცეს. მეფეს, მთელ მის გვარს, მინისტრებს და მათ ამაღლას ქონება უნდა ჩამოერთვას და იაპონიის ვალები აქედან გაისტუმროს. მათ ხალხისათვის არ უკითხავთ ომის დაწყება, მათ უნდა ავან ამ თვითნებობის პასუხიც.

ამნაირათ, ჩვენ დღესვე უნდა მოვითხოვოთ ომის შეწყვეტა, დამნაშავე მეფობის განადგობა, მიტემა, ხალხის მიერ არჩეული დამფუძნებელი კრების მოწვევა და მისი საშუალებით ზავის ჩამოგდება.

„უზრავლსობა“ თუ „უშინრსობა“

III

პარტიის მეორე კრებაზე ლენინი უმთავრეს მუხლში დამარცხდა. ვინაა პარტიის წევრი—კრებამ პარტივის სასარგებლოთ გადაწყვიტა. მეორე მხრით, ეს მარტოვისებური წესდების გატარება ლენინისტებს მიანდეს, პარტიის ცენტრალური დაწესებულებები ლენინმა ჩაიგდო ხელში.

როგორ ფიქრობს ლენინი მისმიერ დაპყრობილ პარტიის მართვას?

როგორ ესმის პარტიული მუშაობა „უპრავლსობას“? ეს პირველთა გამოაშკარავდა ჩვენი პარტიის საზღვარგარეთელ ორგანიზაციის „ლიგის“ კრებაზე, რომელიც მოხდა პარტიის კრების დასრულების შემდეგ. აქ ლაპარაკი იყო „ლიგის“ ახალი წესდების შემუშავებაზე. ლენინმა და მისმა ცენტრალური კომიტეტის წარმომადგენელმა განაცხადეს, პარტიის წესდების ძალით ეს ეკიპის ცენტრალური კომიტეტს და არა ლიგის წევრებს. ე. ი. ისინი ართმევენ პარტიის ორგანიზაციებს თვითმართველობას და მათ ცენტრალური კომიტეტის ყურმოქრილ მონათ დაიბარებენ. და როცა ეს უარყო ლიგამ და თავისი ორგანიზაციის შემუშავებას, თანახმაა პარტიის წესდებისა, რასაკვირვებას, თვითონვე შეუდგა, ლენინის მარჯვენა ხელი, ცენტრალური კომიტეტის წარმომადგენელი კრებას უცხადებს: „Съ-являю это собрание незаконнымъ, какъ не исполнившее распоряжение Ц. К.“—„კრებას ვაცხადებ უკანონოთ, როგორც ცენტრალური კომიტეტის განკარგულებათა არ ამორულებელს“.) რატომ ასე მოიძულეს ლიგამ იმიტომ რომ ლიგის უპირაქსობაა „უშინრსობის“ მომხრე აღმოჩნდა, და რადგანაც „უშინრსობა“ ლენინისთვის სანდო აღარარის, საჭირო შეიქნა მის წინააღმდეგ სამხედრო ზომების მიღება. ის პირდაპირ აცხადებს „ლიგის“ კრებაზე: მის წინააღმდეგ „აღმოჩნდენ არა მარტო ძველ მტრები, არამედ „ისკრის“ მიმდევრებიც, რომელნიც „ისკრას“ ებრძვიან, რომელნიც მას (ლიგისს) ხელ-შემწეულ პირობებს უშაბდებენ, მას მოქმედებას უძველებენ... თან ისინი მოქმედებენ... კუთხიდან, შეუმწვევლათ, საიდუმლოთა. ამიტომაც აუცილებელი იყო თავიდან მოშორება ხელ-შემწეულ ელემენტებისა და მათი ჩაყენება ისე ი მდგომარეო-

1) იხ. Протоколы съезда Лиги, გვ. 125.

ბაში, რომ მათ არ შესძლებოდათ პარტიის წახედნა“ (იქვე). ამით წარმოიშვა თეორია ახმანავთა „თავიდან მოშორების“, ე. ი. „უმცირესობისათვის“ სამუშაოს არ მიცემის, მისი ძალით თანდათან დასუსტების და პარტიიდან განდევნის. ამას დაერქვა „осадное положение“ — სამხედრო წესები, და ის პარტიაში გადაიტანეს. კომიტეტების შედგენა, წევრთა იქიდან გამოორცხვა თუ შეყვანა, ახმანავთა გადაყვანა-გადმოყვანა — ერთი სიტუციით ყველაფერი ცენტრალური კომიტეტის ყურმოჭრილ მონათ გამოცხადდა და მისი ბრძანების ასრულებელია შეიქმნა. ყველასთვის ცხადი იყო, რომ პარტიაში გამეფდა ბონოპარტიზმი, ძალადობა, და, ი, ლენინის ერთადერთი ცნობილი მომხრე და პარტიის ავტორიტეტი გ. პლენანოვი შორდებდა „უმრავლესობას“ და უარს აცხადებს მარტო ლენინთან რედაქციაში მუშაობაზე. ის ლენინს ურჩევს „უმცირესობის“ მომხრე მწვერლებს — მარტოვის, აქსელროდის, ზასულდის და სტაროვერის — რედაქციაში შემოყვანას და ასე შეთანხმებით მოქმედებს. ლენინი ამხე უარს ამბობს და რედაქციიდან გადის. მარტოთ დარჩენილ პლენანოვს, პარტიის წესდების თანახმად, რედაქციაში შემოყავს „ისკრის“ ყველა წინანდელი რედაქტორები. და ასე ორგნო გადავიდა „უმცირესობას“ ხელში, ცენტრალური კომიტეტი კი დარჩა „უმრავლესობას“, და ლენინსაც აქ მოკალათა. ცენტრალურმა კომიტეტმა ახლა იამხედრა თავისი მომხრე კომიტეტები „ისკრის“ წინააღმდეგ. პლენანოვი და სხვა მისი ახმანავები გამოაცხადეს „ბონოპარტიზმისათ“, პარტიის გამცემთა და თვით გაზეტის ბოიკოტი გამოუტყდა. და რადგანაც კომიტეტთა უმრავლესობა ჯერ კიდევ ლენინისკენ იყო, დაიწყო აგიტაცია კრების მოწვევის და კენჭით „ისკრის“ რედაქტორების „ისკრიდან“ გაგდების. გაიძარბა პოლემიკა, რის შედეგი იყო ბევრი კომიტეტის „უმცირესობისაკენ“ გადმოსვლა და პირველ ყოვლისა თვით ცენტრალური კომიტეტის, შარშან ზახუელს მან წინააღმდეგ ლენინისა გადაწყვიტა „სამხედრო წესების“ მოშლა, „უმცირესობისთან“ შერწყება და ამას შესაფერი დეკლარაცია გამოაცხა. ზმინ ცენტრალური კომიტეტის მომხრე კომიტეტებზე ლენინის მეთაურობით გადაუდგენ ც. კ-ს, ახლა სხეც მოღალატეთ გამოაცხადეს და შეუდგენ ლენინის გარეშეშეშე შემოკრებას. ბოლოს ამათ თავისი ორგანოც; „Впередъ“ — დაარსეს და შეუდგენ კრების მოსაწვევად აგიტაციას. საკვირველია ის, რომ მთელ ამ კომპანის არაფერი არ უკეთებია ვარდა ყვირილისა — კრება, კრებო! მათ ეპროტესტება დაკრება კავშირი პარტიულტორიატთან, ასე რომ სპირო შეიქმნა მათ გვერდზე განსაკუთრებით „ჩვენ;

ვების“ დაარსება „უმცირესობის“ შერყენისათვის ჯგუფებია პეტერბურგში, ოლესაში, ხაქოში, შიენი-ნოვგოროდში და სხ.

ამ ფერხულში ჩადგა კავკასიის ყველა კომიტეტი და ლენინის ბრძანებას მორჩილება სულ უკანასკნელ დრომდე, ე. ი. მინამდის, სანამ არ გამოირკვიეს მთელი განწმენტილების სიღრმე და ლენინის ხმის სრული მანებლობა (ზოგმა დღემდისაც ვერ გამოირკვია, თუ არ გამოირკვია!).

თავისთვის ცხადია, რომ ევროპის ყველა ცნობილ სოციალ-დემოკრატმა, რომელმაც კი ამ საგანზე ხმა ამოიღო, ვაკიცხა „უშოაკლესობის“ მიმართულება. კ. კაუტსკი, როზა ლიუქსემბურგმა და სხვ. ამის შესახებ წერილები მოათავსეს როგორც „ისკრაში“, ისე ევროპიულ ლიტერატურაში. ბოლოს ბებელიან — გეოანინის სოციალდემოკრატთა მეთაურმა — მისცა ორივე ფოქციას წინადადება — მოგარიგებთო, ძარა „უმრავლესობა“ ყველა ამას უარპყავს და ლენინის გარეშე არაფერს და არავის ხედავს.

ასეთ მდგომარეობაში მოუსწრო პარტიის რუკეთის „გაზაფხულმა“, რეკოლიუტურის მოძრაობის გაძლიერებამ. საქრო იყო ახლა მინც რამის კეთება და იი „უმრავლესობა“ შეუდგა საქმეს, ე. ი. „ისკრის“ კრებვის ტაქტიკურ კითხვებში. ახლა ორგანიზაციულ უთანახოებას ძიებათა ტაქტიკურიც ამის გასაგებათ საქროა ვიცოდეთ ლენინის დემოკრატიული შეხედულებანი.

შეაერთოს ეოთ დიდ ნაკადულათ ყველა და ყუეღენიარი პოლიტიკური ოპანობიკათ, „1) შოა-წინაველთა ყველა საერთო დემოკრატიულ კითხვათა დასა-გადაწყვეტაში“, „2) — იი ოა უდა და იკისონ სოციალდემოკრატრამ, სწერს ლენინი, მისი აზრით, „სოციალდემოკრატები უნდა მიდიოდენ ყველა კლასებთან როგორც თეორეტიკის სახით, ისე პრაქტიკადისტის, როგორც აგიტატორის, ისე ორგანიზატორის... უკარნახებდენ მათ მოქმედების დადებით პოერგამას... ხელმძღვანელობდენ სხვადასხვა ოპანობიკურ ჯგუფთა აქტიურ მოქმედებას“ 3).

რომე გამოიხატება ამ მეთაურობაში კლასიური ხასიათი მოძრაობისა? კითხულას ლენინი და თვითონვე იძლევა პასუხს: იმაში რომ გამჟღავნა აგიტაციის დროს ყველა წამოყენებულ კითხვათა ხდება უცვლელათ სოციალდემოკრატიულ მოძღვრების თანახმად... რომ ამ ყოველ მხოვე აგიტაციის ახდენს პარტია“. 4)

მუშათა მოძრაობის კლასიური ხასიათის შე-

1) იხ. ლენინი ყო ДВЛГЕ 75 გვ. 2) იქვე, 62 გვ. 3) იქვე, 61 გვ. 4) იქვე, 64 გვ.

სარჩენათ სრულიათ საქმომ ყოფილა ლიტერატურული კრიტიკა სხვადასხვა ოპოზიციურ მიმდინარეობისა. პრაქტიკულათ კი, სოციალდემოკრატია მითან ერთათ მიდის, „რაობრც დემოკრატია“ და აზნაირათ დემოკრატიას აწარმოებს. მისი გაზეთი ცთაიოსოფლებს ყველა მოტრფიალეთა გაზეთით უნდა ვახდეს, ის (ისკრა⁴) უნდა ხელმძღვანელობდეს „ყველა მს., ვისთვისც ძვირფასთა სახელწოდება—თაისუფლება“⁵). „ისკრა“ ყველა ოპოზიციურ პარტიისათვის ღია უნდა იყოსო⁶).

სოციალდემოკრატული ტაქტიკა პროლეტარიატის მიწვის მთავრობისთან დაპირდაპირებით თავდება, სხვა კლასებთან ბრძოლას კი პოლიტიკურ ნიღადაზე ადგელი არ უნდა ქონდეს, რადგანაც „მუშათა ესპლუატატორებთან შეტაკება“ ეს მხოლოთ ტრედუნიონისტური ბრძოლაა. ჩვენნი ტაქტიკის ხელმძღვანელო ძაფათ უნდა იყოს გავლენა არა ერთობა წარმომადგენლებზე, არამიდ მთავრობაზე⁷.¹)— იმერებს ღენინი რამოდენიმე ადგილას. ამნაირათ, ფიქრობს ის, შეიძლება მოუუპოვოთ მუშათა კლასს თანამგრძობონი სხვა და სხვა კლასებში თვით „თავიდანაწურთა საგუბერნიო წინამძღოლებში“². „თუ რუსეთის პროლეტარიატს ბგდი არა გუნეს ლიბერალთა ტაქტიკაზე გავლენის, ვერწმუნეთ, ეს მოხდება მასსაურთა თავდასებით მთავრობაზე და არა ერთობათ წარმომადგენლებთან შეთანხმებით“³). ამნაირათ, ღენინის აზრით, ჩვენ უნდა წავედეთ ბურჟუაზიაში, მისი ოპოზიციური ნაწილები მოვიზნროთ, მათ გუწინამძღროთ, მათ მაგიერ და ჩვენ მაგიერაც ჩვენ ვიბრძოლოთ, ქუჩაზე სისხლი ჩვენ დავღვაროთ და ბურჟუაზიულ ოპოზიციას თავი დავანებოთ. პროლეტარიატი აქ უპირდაპირდება მხოლოთ თვითმპყრობელობას, ხოლო ბურჟუაზიის კი არა, ე. ი. მასში იზრდება არა კლასიერი, არამედ ანტიპოლიციური თვითცობიერება.

მეორე მისი ტაქტიკური შეხედულება ეხება თვით რევოლიუციას. ის სწერს: „ორგანიზაცია, რომელიც შენდება გაზეთის გარშემო, ორგანიზაცია მის თანამშრომელთა იქნება მხოთ ყალიფვრზე, დაწყებული პარტიის პატივისა, გავლენისა და თანდათანობის დაცვით რევოლიუციური სულისკვეთების დაქვეითების დროს და გათავებული მომზადებით, დანიშნით და გაყავით მთელი ხალხის შეიარაღებული აჯანყებისა“⁴). „ძაფი აგენტებისა—განაგრძობს ის ქვევით—რომელიც თავისთავათ

ისვენება გაზეთის მეშობისა და მ-ს გავრცელების დროს, არ უნდა ისხდეს და უცდიდეს მთავრობის ნიშანს, არამედ აკეთებს ისეთ მუდმივ საქმეს (გაზეთის გამოცემა-გავრცელება), რომელიც უზრუნველყოფდა დაახლოვებით გამარჯვებას აჯანყების დროს... სწორეთ ასეთი საქმე მაჩვენებელა ყველა რევოლიუციურ ორგანიზაციას რუსეთის სხვადასხვა კუთხეში იქონიოს მუდმივი და კონსპირატიული მიწერ-მოწერა, რომელიც ქმნის პარტიის ფაქტურ ერთობას; უამისოთ კი შეუძლებელია საერთო გასჯა აჯანყების პლანისა და მიღება აუცილებელ მოსამზადებელ ზომათა, რომლის საიდუმლოებაც უსასტიკესათ უნდა იქნას დაცული“⁵, ამზობს ღენინი თავის „что дѣлать“ში და იმასვე იმეორებს „Впередъ“ის მე-6 ნომერში.

ამნაირათ, ღენინის აზრით, აჯანყების დანიშვნა და შეთქმულობით მისი გაყენა შესაძლებელია. და ეს შეუძლია ვის? გაზეთის გარეშე მოკყოფ მკირე კონსპირატულ (საიდუმლო) ჯგუფს! აი ეს იტყვის და ხალხიც მას გაყვება! საქროა მხოლოთ შეთქმულობის კარგი პლანი“⁶, და აჯანყებაც გამარჯვებით დამთავრდება. შეინახე ის სასტიკი საიდუმლოებაში დროებით, და ყველაფერი მოეწყობა, რევოლიუცია ტენიკური საქმეა. ანტიტრეპკა არის, რომ დღესაც „უმრავლესობა“ ორგანიზაციის შევიწროებას და მის პროფესიონალურ რევოლიუციონერთა ორგანიზაციამდის ჩამოყვანას ქადაგებს, ეს მოახდენს რევოლიუციას! აქედან წარმოდგა ისიც, რომ ის უქანასკნელ დროს მარტო შეიარაღებზე ყვირის და ხალხის გათვითცნობიერებას კი ივიწყებს

თავის თავათ ცხადია, რომ თუ კი ამ მეგაზეთეთა მკირე ჯგუფს შეუძლია ერთი დაკვრით ხალხი ააჯანყოს და რევოლიუციაც მოახდინოს, დროებითი მთავრობაც მას ჩაუვარდება ხელში დამით სოციალდემოკრატამ ბურჟუაზიული სახელმწიფო წყობილება უნდა დაარსოს. „გლუბობისა და პროლეტარიატის შეერთებული დიქტატურა“—ბი რას წამოაყენებს წინ რევოლიუცია, ამზობს ღენინი და სიხარულით გვებება ის ასეთი დიქტატურის მეთაურობას! ამ კითხვის უფრო ვრცლათ უბრუნდება იგი თავის გაზეთის მე 14 ნომერში, საიდანაც გვატყობინებს, რომ დროებითი მთავრობა მარჯო სოციალდემოკრატების ხელში კი არ იქნება, არამედ წყრილი ბურჟუაზიაც იქნება შიგ წარმოდგენილიო. და რა მარტო წარმომადგენელი, არამედ „даже преобладание въ немъ (დროებითი მთავრობაში) самыхъ разношерстныхъ представителей революционной демократіи“—უბრტესობაც შიგ რევოლიუციური დემოკრატის სხვა-

¹) იხ. „ისკრა“ 3 №. ²) იხ. что дѣлать 66 გვ. ³) იხ. Н. Ленинъ. Земская компания и планъ „Искры“ 11, 19, 23 გვ. ⁴) იქვე, 23 გვ. ⁵) что дѣлать. 136 გვ.

დასხვა ფერი წარმომადგენლებისაო“. ე. ი. სოციალდემოკრატის გვერდით იქნება სოც.-რევოლიუციონერი, ნაციონალისტი, ლიბერალი-დემოკრატი „სოციალდემოკრატის“ ბანაკისა, რადიკალი ერობებისა და სხვ.

ესაა ბურჟუაზიულ პარტიებთან შეკავშირება, მათ ჯოგში ვერვება, მათთან „პლოკის“ გაყვება, იმ პლოკის, რომელიც არა ერთხელ უარჰყო საერთაშორისო სოციალდემოკრატია. ასე ჩამოქვეითდა „უმრავლესობა“ წვრილ ბურჟუაზიულ ტაქტიკამდე, აშკარა ოპორტუნისტობამდე. ეს არის მისი უკანასკნელი სიტყვა. ის გამოდის არა მუდმივი ოპოზიციის პარტიათ, არამედ პარტიათ მთავრობის, პარტიათ კერძო საკუთრების დაცვის და კაპიტალისტთა ჯონების მოვლის. ერთი სიტყვით, ის ტოვებს „დროებით“ სოციალისტობას და აწარმოებს დემოკრატობას.

როგორია „უმცირესობის“ ტაქტიკა? „უმრავლესობის“ აზრით, სოციალდემოკრატია მიუძღვის ყველა ოპოზიციურ ჯგუფებსა და პარტიებს. ამიტომაც პოლიტიკურათ ის უნდა უპირდაპირდებოდეს მარტო თვითმპყრობელობას. „უმცირესობის“ აზრით, ასეთი ტაქტიკა დამახასიათებელია მუშათა მოძრაობის განვლილი პერიოდისა. მაშინ რევოლუციურ ასპარეზზე მარტო სოციალდემოკრატია იღდა და ამიტომაც ყველა გაბედული, ყველა ის, ვისაც გული თავისუფლებისთვის უძგერდა, სოციალდემოკრატის ხელმძღვანელობას თანხმდებოდა, რომდენიმეთ მაინც. მას შემდეგ ცხოვრება წინ წავიდა. სოციალდემოკრატის ბევრი პარტია ამოუღდა გვერდში და თვითმპყრობელობას ებრძვის. ლიბერალ დემოკრატი, ნაციონალისტი და „სოციალისტ-რევოლუციონერი“, ექმია და ვექილი, მწერალი და ინჟინერი—ყველა კავშირის აარსებს; პარტიებსა ქმნის. ქვეყანა ახმაურდა, გამოკოცხლდა, და სოციალდემოკრატიაშიც ოპოზიციურ ჯგუფთა ხელმძღვანელობა დაკარგა. ახლა თვითმპყრობელობას ვინ არ ებრძვის? მასთან ბრძოლით სრულიად ვერ გამოიჩენს სოციალდემოკრატია თავის დამოუკიდებელ ხასიათს, მის აქ გვერდში უღებს მრავალი პარტიები და შეიძლება ამათში გაითქვიფოს. ამიტომ საჭიროა წინ წამოყენდეს ის ზნაირები, რომლითაც სოციალდემოკრატია სხვაგანადა ყველა სხვა ბურჟუაზიულ პარტიებისგან და მით თვითმპყრობელობასთან ბრძოლის დროს განვიჯარდეს მასში მომავალი პოლიტიკური ბატონის ბურჟუაზიის—წინააღმდეგობა. ამისათვის კი საჭიროა გათვითცნობიერებულ პროლეტარიატის ბურჟუაზიულ პარტიებთან შეტაკება და მათი დაწვრილებით გაცნობა. რამდენათ სოციალდემოკრატია საერთო

დემოკრატიულ ბრძოლის დროს ბურჟუაზიულ პარტიებთან ერთათ მიდის, მისი ტაქტიკა მხოლოდ დემოკრატიულია, რამდენათ ის ბურჟუაზიულ პარტიებს ეტაკება, იმდენათ მისი ტაქტიკა სოციალისტურია. მუშათა კლასი თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ, მარა ბურჟუაზიულ პარტიებთანაც დანიშნავიერათ საერთო დემოკრატიულ ბრძოლი დროს—აი რა წამოაყენა ახალ „ისკრის“ რედაქციამ

„ჩვენ ვცდებით პირველ ნაბიჯს პოლიტიკურ მოქმედების ახალ გზაზე, —აცხადებს ის თავის წერილში პარტიის წევრთა მიმართ, —მუშათა მასსის ისეთი ჩარევით საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, რასაც პირდაპირ მიზნათ აქს ის (მუშათა მასსა) დაუპირდაპიროს ბურჟუაზიულ ოპოზიციას, როგორც დამოუკიდებელი ძალა, რომელიც წინააღმდეგია მისი (ბურჟუაზიულ ოპოზიციის) თავისი კლასისთვის ინტერესათ და ამავე დროს მას უდგენს პირობებს საერთო მტერთან შეფასებულ ენერჯიულ ბრძოლისათვის“. ამ მიზნით „ისკრა“ უჩვენდა პარტიულ მუშაეთ, შეგნებულმა პროლეტარიატმა თავისი რეზოლუციები შეადგინოს და ბურჟუაზიულ პარტიებსა და დაწველებლებს წარუდგინოს მისაღებათ. ამ შემთხვევაში ორში ერთი მოხდება. ან ბურჟუაზია სოციალდემოკრატის პოლიტიკურ პროგრამას მიიღებს. ამით მას ჩვენს მხედველობით ქვეშ ვაყენებთ და თან ვაძულებთ მარცხნივ გადაიწიოს და მით რევოლუციის უღელი რამდენიმეთ მაინც ატაროს. ან ბურჟუაზია ჩვენს რეზოლუციას დაგმობს. მაშინ მუშათა კლასი თვით დანიშნავს ბურჟუაზიულ პარტიების ფიზიონომიას, მათ პოლიტიკურ მასწავლებლათა სიმცირეს და მით თავის კლასიურ ინტერესებს აშკარათ შეიგნებს.

ბრძოლა პროლეტარიატის ზურგს უკან ლიტერატურული კრიტიკით—აი ლენინის ტაქტიკა. ბრძოლა თვით უცნებულ პროლეტარიატის—აი ტაქტიკა „უმცირესობის“. „უმრავლესობის“ აზრით, აჯანყების დანიშვნა და შეთქმულობით მისი გაყვანა შესაძლებელია: რევოლუცია ტენიკური საქმეა. „უმცირესობის“ აზრით, რევოლუცია საზოგადოებრივ დამოკიდებულბათა შეცვლაა, და როგორც ასეთი, ის საზოგადოების განვითარების შედეგია და შედარებით დიდი ხანი გრძელდება. შეუძლებელია არა მარტო რევოლუციის წინააღმდეგ დანიშვნა, არამედ ერთი სერიოზული აჯანყებისაც კი. რევოლუციის შეთქმულობასთან საერთო არაფერი აქვს. მხოლოდ სასახლის ან ჯარის შეთქმულობაა შესაძლებელი; მარა ამ შემთხვევაში რევოლუცია არ ხდება, ვინაიდან შიგ ხალხი მონაწილეობას არ იღებს, თვითონ პოლიტიკურ უფლებებს არ იპყრობს და მამსახლამე საზოგადოებრივ დამოკიდებულბათ

უცვლელი რჩება. აქედან სოციალდემოკრატის როლი ერთთა ერთია: პროლეტარიატის უპირველესათა გათვითცნობიერება, მერე მისი შეიარაღება. ტენიკური მხარე მეორე აღვიღს იქერს. „პლანეზით“ აჯანყების მოწყობა კი არა, დაწყების შემდეგ მისი ხელმძღვანელობა—აი რა უნდა იკისროს სოციალდემოკრატობი, და მტერზე თავდისხვის სხვა-დასხვა პლანებსაც მხოლოდ აქ ქმნება მნიშვნელობა.

„უმრავლესობის“ აზრით, შეთქმულობა სოციალდემოკრატის გაყავს, ის ხელმძღვანელობა ბურჟუაზიულ პარტიებსაც და ამიტომაც დროებით მთავრობის შედგენა ძალაუფლებრათ ამ შეთქმულობით ორგანიზაციის ხედვრა იქნება. „უპირისპირის“ აზრით, რევოლიუციის შეთქმულობით გაყვანა ყოველად შეუძლებელია. დემოკრატულ საქმეში სოციალდემოკრატის გვერდში უდგია სხვა პარტიები, რომელნიც თვითმპყრობელობის დამარცხების შემდეგ მთავრობას დაეჭობა, და ეს მიუხედავად იმისა, რომ რევოლიუციის უმარესი უღელი პროლეტარიატს აწვება. პროლეტარიატს დღეს მხარს უჭერენ, მარა არა როგორც სოციალისტს, არამედ როგორც დემოკრატს. რომ პროლეტარიატი იმდენათ გათვითცნობიერებული იყოს, რომ მის მხარე სოციალისტურ ნიადაგზე ხალხის უმრავლესობა იყოს, ის სოციალისტურ რევოლიუციას მოახდენდა. ბურჟუაზიას მხარს უჭერს ხალხის უმრავლესობა, და მთავრობაც ბურჟუაზიის ხელში გადავა, ხოლო მასთან ერთათ მთავრობაში ჯდომას—ეს „ბლოკია“, ეს წვრილი ბურჟუაზიული ტაქტიკა და სოციალდემოკრატის ძირის გამოთხრელია*).

გავთავფთ. ჩვენ ნათელყავით ის საოცარი მითართლება, რომელმაც თავი იჩინა ჩვენს პარტიაში და რაც მას საერთაშორისო სოციალდემოკრატისაგან ასე ანახვიებს. მისი იდეალია ციწრო ორგანიზაცია, პარტიაში რამოდენიმე პირის გაბატონება, ამით მორჩილებს პროლეტარიატი, მთელი ხალხი, მას შეუძლია რევოლიუცია დანიშნოს, მორჩილი ხალხი თან აიყოლიოს, მთავრობა ჩამოაგდოს, მის აღაგას თვითონ დაჯდეს და ბურჟუაზიული სახელმწიფო წყობილება დაამყაროს.

ახლა ერთი მითხარბო: არ არის ამაში სოციალდემოკრატული, პროლეტარული? სრულიად არაფერია ეს დემოკრატული მოღვაწეობა, ეს წვრილ-ბურჟუაზიული (იაკობინური) ტაქტიკაა. და რაკ უფრო ჩქარა გაიწმინდება ამ სენისაგან ჩვენი პარტია, მით უფრო სწრაფათ განვითარდება ის და დაემსგავსება მართლა პროლეტარულ პარტიას.

კორესპონდენციები. **ქართული სოციალდემოკრატების**
მ. თვინოსი. ნამესტნიკი მოვიდა. ნაციონალისტები ავტონომიას უღოდენ, კავკასიას ცალკე მთავრობას აძლევენო, გაიხსოვდენ. ჩვენ ახალ შევიწროებას ველოდით, ნამესტნიკობა მომარბის ჩასაქრბობათ შეუძლიაო, ვწერდით ცალკე მათწოდებაში. ჩვენი სიტყვა გამართლდა. (როდის იქნება ნაციონალისტებში შეიგნონ, რომ მთავრობა თავისი ნებით ხალხის მოთხოვნებებს არსდროს არ დაეყოფიებენ!).

როგორც სარწმუნო წყარობიდან ვაუიკეთ, ნამესტნიკმა მთარე დღესვე აცნობა უმადლეს მთავრობას, კავკასიაში სრული ანარბობა, სკარბო ახალი წარბა, ვაშქშია გაძლიერება, ამ მიზნით-სულ ცოტა 150000 რ. *) შეუძლია თანხა და სხვ. ნამესტნიკი მოქმედებას შეუდგა, და რეაქციონურ ძალებზე თავი წამოუყვას.

ეველა ის, ვისცე იანვარ-თებრელის ამბებმა ენა ჩუგდო, დღეს მზას სინათლეზე გამოძრა. მეც ცოცხალი ვარო, გაძლიერების, ვაშქში და ზოდიცაული, მიხონებო-ხეგისი და ხუდიცანი. ბოსთაი და შეუგნებელი მუშა ეველა ბნელი და შეუგნებელი ძალა შეისძრა, „მაცარ“ მთავრობა ჩვენს შრომას დაუგასებელს არ დტოეებსო.

ზარეკლათ თთრები მოიგანეს. დიდიხნა, რაც ზღვიცაული ბრბო ბოქალ გლებოვის მუთარობი ავტონომიას ეწვეა, სომხები ამოქლიტეთო. დღეს ავტონომიაც გაძლიერდა. ნახინევის ამბებს ზედ ცეცხლად დაურთო, და დღეს უკვე აშკარათ თთრებს თთფ რევილუცრებს ურცებენ, თქვენს წინააღმდეგ სომხები მხედრდებიანო, გაღსძახან. ხოცვა-ყლცა ახლად და უდანაშაულო სინსლი, განადგურებული სიმდიდრე, თათსი მთავრ-მწყურგადი—აი რა უდგია ეველას თვალწინ ამ უბედურების მოდღინებო, მთელი ახლხი დელაყს, ეველაც ამოუგნებრობას ცრწნობათ...

თთრებს შეუგნებელი მუშებიც ზედ დაურთეს. უკანსხელ თვეების ამბებმა ბევრ შეუგნებელ მუშას თვალუბი აუხიდა და ჩვენ ბანაკისაგან გაძლიტურდნს. ამით უკმყოფილთ ბრბოგადრბო, რომელთაც კვირა-უქმედებებს და სულმთობათ მუშობობის მოსმობით დიდი ზარდლი მოწოდით, დღეს ფეხზე წამოდგენ და მისსიონერ-ხუგის ხელმძღვანელობით ავტონომიას ახდენენ, სოციალდემოკრატები ცღუაუნთო. კრებებს კრებებსზე მართავენ. ერთ ანუა კრებაზე, რომელიც 70-ოდე შეუგნებელ მუშასგან—გერდ ედებულ „გარბხოვეციისა“ შედგებოდა, შემთხვევით თთხი ამხანაგი მთავად. მათ მუქსიენ, სოციალდემოკრატებს აქ აცაილი არ უნდა ქონდესო. როცა ცრმა დაუბრეს, მ ამხანაგი გაიქა, ერთმა კი სსიკვდილით დასწრა ერთი მუთარობაცანი კრებისა.

*) ეს წვრილი უკვე აწყობილი იყო, როცა თფიციალურათ გამოცხადდა ნამესტნიკის პოლიციის საიდუმლო ფონდის გაძლიერება. ასოთამწყობი.

ზოლიტიკური აკტივობის წინადადებას და მხოლოდ ეკონომიკურ ბარბათა გაუმჯობესება თხოვნით— აი რა წინააღიწეს ამ ხალხს ჭკუეობა. ჭკუეობა ივრანობაა ზოლიტიკელთა თანდასწრებით, განდრთა და უაშუშა ხელმძღვანელობით.

კრებებს 9 მაისს მინიფისტრაციად დურთეს. 100-ლდე შუკრებელი მუშა სპისისონერო კვლავიდან სპიფთ ბარბალებით ხელში სსახლებსკენ გეშარბა. უთვალავი ზოლიტიკელ-უახზ რუსები ვარს ერტუა ამ ბრბოს, რომლის კასმრავლებლათ ზოლიტიკელთ მოყვანათ გარდრ-მულა უაშუშეობა, დამთვრალი ბოსიაკები, ქრისია და სარბიანობის ქალები, ქრისივე ბაშუბები. სსახლის წინბრთმა უაშუშმა გამარჯვება უსურვა ნამესტნიკსა და მის ცოლს, რომელნიც თანჯარიდან იხელებოდენ, და ბრბიც ურას-ს ძახლით უკნევე კაბრუნდა.

ზოლიტიკელთა აკტივობის ჩვენ შირინივით უკნესუხეთ. რკინის გზის სახელფოსნობა ერთ ადვილს შერტოვდა სსახელფოსნოს ევლას მუშა, გარდა „გარბობის-ვეგობის“, რომელნიც კანზე გარდელ და რუსმუშებს თავისკენ იყუევდენ, ქართულებს კარბოვთებით. რასა მისი კამო ერთმა რუს-ამხანაჯმა „ობსტრას“ ცხვირში პარბავას, „გარბობილები“, სულ ნო კაცი, დომივით შიკრებლებით შირინივით კასრუვით მოყმზადენ, მარა დომინებული უკნევე კაბრუნდენ. შირინივით სსათი კავრდელადან რუსი ამხანაჯი ზედა-ზედა უსწინდა გრებას. მადრბობის“ სარჩულს, ზოლიტიკელთა მოქმედებას, ევლათა სოლიდარობას, მათ ინტერესთა თანხმობას.

დღეს, მთებდავით უთვალავ ზომით, რომელიც ზოლიტიკი იღებს, ეს ზოლიტიკური „მოძრაობა“ ნელ-ნელა ჰქრება. „გარბობილები“ გარბობენ თავიანთ სისუფრეებს და ზოგა მითაკინა შერბობაზე დადდებს. სანბრბობისა ამ მხრავ ერთი „ობსტრასის“ სიტუვა მათ ვრება. ზე „სოლიალ დემოკრატები ჩვენ გვეუბნებივადენ, ზეი-რადლით დანებით, რველვეურებით, ბომბებით. ჩვენ სსხე გზა ავირბივთ. შევიარადლით ცხველ-შეოვრული ვვრით უთვალის, მარა აქედან ის კი არ გამოდის, რომ სპირბო ივოს სოცვა ულავა, ცემა-ტემა, ტრემა; ჩვენ არ უნდა გავრეთ იმ შემთხვევაშივად, თუ ვხვდავთ აკტივობით, თურწლებას გამარტველებელთ... (აქ უნდავთ, რომელიც კრებას შეთაურბობდა, შესისხებს: კანშივდი! ვეუოვა! თუ არ კანცემ, მამ რა ვახანბობსათვის ხარ სპირბო?)”.

სოლიალდემოკრატთა და სომეხთა შემდეგ ნამესტნიკმა ჩვენ სოლიდარობისტუბიც მოიკანა. ცნსურას სსიტკივით მოქმედებს; ქართული ვრეისის ცენსობობა ჩხა-ბარეს ცნობად სომხისა ვრეისის ცენსობ-ვაშუშის ქომ-შიშეეს; ეს ვაგებობა დიდათ დახვედრებულთა ახრის დახმობაში, სომხურ ვრეისს სულა ამობრთვად და ახვა ქართულსაც ამავე უბრებს ამბობენ, მისი ვრთათ ერთი ამხანაჯი სცენსურთ კომბიტეტის თამეფდობარეკანსობა.

და ეს კათახსრებელი ხასხხევი ამისათვის უკრავდენ სსახკავეს ჩაიდენს. აი რა მოკვტანს ნამესტნიკს დაშკავებს.

იმერეთი. 19 აპრილს ს. ეწერბი შირინივით გავმართა. 8000 კაცი ივო, მათ შირის ბვერი ქაღი და ბაკ-შეი, რამოდენიმე მახლობელ სსოხკავლებიდან თითქმის ევლად მცხირებები დესწრო. შირინივით არი სსათი კასტანა. არი წითელი დროშა ავირბილეს შესავერი წარწერიით. ირატორები დახარავობდენ მასის დღესასწაულზე, თვითმშერბელობაზე, რვეილეუივიაზე. შირინივით დანრულების შემდეგ ხალხა არი გზით თავიანთ სსახლებში წავად. გზაზე მარსელებიხის სიმღერა რვე-მარეს აცხოვრებდა.

შოლოთ რამოდენიმე სსათი შემდეგ დ. სმტრედიდან კემართა ბოქაული 60 უახზარუსით შირინივით დასაშვლათ, შერამ კულდომტეხული უკნევე დაბრუნდა.

ზორის მახრადგან კაკატობინებენ: თავად-სხანურთა შვე რაზმს „ობსტრას“ ვითრე თთარის ძე ამილხვარა და ზუსთა აბღელ-შედათ რანში შინაწოლეთობის იღებენ; ამირკავობი, ვადრბე-შეივლება, ტრტიმელები, იშხივლები და სსხე.

სანივო (სამტრედიის რაიონი). დღეს ბნდან დარბ-ჯულ-კავლეულით ჩვენმა ვლბობამაც ვითრე ავირბო, რომ რუსეთის იმერიაში მეტის მეტრ უსაგებობით გამეფებული, ივრბო რომ რუსეთში ისევე თორ უკლებთანდათა ჩავრავლო ერთი მოსა შექმნა ვითრე მისი თილდელით, ივრბო რომ რუსეთის წესდობილთა ვებრწინობია და დამპალი ნიკოლოზ ტრინთელის მემობით, ამასთანვე ვავო ისე, რომ მთელი რუსეთის იმერიაში შერთა შევებელი ნაწილი ებრბის ეს უსპარბოლობას ვანერ-ჩველთ ბნოვანობისა და სესქისა. ამითუ ვანობისა ვლვე-სასწაულრბთ 1 მისის, პოლოტარბობათა დღესასწაული და ვანზობვა შეასრულეს კილდე. 30 აპრილს, შამათს, ველლა სოლდის მუშამ მუშაობაზე ხელთ აიღო და თითკინ თავი სანიონო-ს ვირთ დანიშნულ ადვლთა. 10,000-მდე ქალბა და კაცი-მა. აქ ვირტობობა აუბსნა 1 მისის—მუშათა დღესასწაულის—შინიშროლობა; შემდეგ ვათავდა რა სანიისა ვაკრბობია, აღდენმა ხალხმა ერთობით ივრბოთ და არსებულ წესდობილობის ზიზლი და უკმაყოფილება გამოუტესბდა, ამასთანვე ავირბოებს სსამ წითელი დროშა შესდფობის ხელ-წარწერით და დემონსტრატულით ვათავებს რამდენიმე ვირსო მარსე-ლიონებს (სამწუხაროთ სანიისა არ ივლბად) სიმღერით. ადვილობობრბი პოლიტია კი ამ დროს თავზარდა ცხველი, გონებდა-დანბეულბობა და ვერ ვამთავინა თვისი ვახზარ-რუსები.

P. S. სამტრედიის რაიონის ერთ ნაწილში სანიისა შირინივით დრო-პოლიტია დამეკ კრება, მარა შერტაება არ მოხდებოდა, მთლით რამდენიმე კაცი დაპარბირეს.

შინაბრსი: რველოლეთა დიფყო.—ავანეყვანზე.—ქართული ნაციონალისტები.—შინაური შინიზილვა.—ზავი რველოლეთით.—უმრავლესობა“ თუ „უმცირესობა“.—კორესპონდ.—პარტიიდან.—ჯაშუშები.

ქართულათ დამბეჭდა კ. მარქსის და ფრიდრიხ ენგელსის „**მანიფესტო კომუნისტური პარტიისა**“, ვამოცემ სოციალდემოკრატისა“.

რადგან ამ ნომრის დაბეჭდვა ტენიეის შოტრელობით ვივად-იტიმ ვუშეებ-შეიტობთ ივი დამოკილფ